

Opäť nastal čas „nových začiatkov“, keď si mnohí hovoria, že sa pustia do ďalšieho roka s čistým štítom, a vybičujú svoje predstavy, ako sa pričinia o šťastie svoje a v tom lepšom prípade aj svojich blízkych.

Pred sebou máte *Film.sk 1/2015*, ktoré vznikalo ešte v roku 2014. Prirodzene. A, prirodzene, opäť sa ukázalo, že nie je jednoduché s istotou hovoriť o tom, čo bude o mesiac, neutraviac o nepredvídateľnosti nasledujúceho dňa. Napriek tomu sa v novom čísle časopisu dočítate – prirodzene – o viacerých januárových novinkách. Lenže keď televízie ukončia vysielať film strohou informáciou o jeho tvorcach bez toho, aby nechali prebehnúť kompletne záverečné titulky, divák – drzo poháňaný vpred – tým veľa stráca. Vo *Film.sk* býva skraja roka zvykom zhodnotiť rok predchádzajúci, a tak trojica autorov ponúka (vlastné) pohľady na to, ako vlni vyzerala slovenská hraná, dokumentárna a animovaná tvorba. No a k roku 2014 sa budeme vraciť aj v ďalších číslach – prirodzene.

Do minulosti sa vracajú aj dve slovenské novinky s januárovou premiérou, konkrétne hraný film *Rukojemník* v réžii Juraja Nvotu a dokument *Anny Gruskovej Návrat do horiaceho domu*. Tú druhú snímku síce nenasadzuje do kín žiadna distribučná spoločnosť, ale rozhodli sme sa jej venovať rovnocenný priestor. V rubrike Novinky to budeme tento rok robiť pri každom slovenskom titule, ktorý sa dostane do kina z iniciatívy jeho tvorcov a producentov a nebude mať len festivalové uvedenie.

Medzi recenziami nájdete tentoraz dva zahraničné filmy – *Mami!* (r. Xavier Dolan) a *Vyššia moc* (r. Ruben Östlund). Druhý z nich sa zaoberá závažnou situáciou, keď sa hrdinovia vracajú k udalosti, ktorá výrazne zasiahla do stability zdanelo kompaktné rodiny.

Za redakciu *Film.sk* vám želim, aby sa vám rok 2015 vydaril. A aby sa pohľady do minulosti čo najmenej spájali s trpkými pocitmi.

► Daniel Bernát

▪ FOTO: Michal Babinčák

MAJ JE OBDOBENÉ SLOVENSKE FILMY

▲ Daniela Olejníková, ilustrátorka

Priznám sa, že pozeraniu filmov sa v poslednom čase nestíham venovať tak, ako by som rada, a už toľko nie sledovaniu slovenskej produkcie. To, čo ma však v čerstvej domácej tvorbe našťastie neminulo, je krátky film *Nina* z dielne Ové Pictures. Je o tom, že prekonať strach je niekedy poriadne ťažké. Dokonale prepracované výtvarné stvárnenie, množstvo vizuálnych nápadov a nesmierne vtipný scenár, plný nezabudnuteľných hlášok, tvoria dohromady neobyčajne svieže dielo. Môj ďalší obľúbený slovenský film *Ružové sny* Dušana Hanáka som videla pred veľa rokmi. V pamäti mi uviazla hlavne letom nasýtená poetická atmosféra a pôvabné výkony (ne)hercov Ivy Bittovej a Juraja Nvotu v hlavných úlohách. Tretím, pre mňa zásadným filmom je *Záhrada* Martina Šulíka. Videla som ju toľkokrát, že mi pravdepodobne úplne chýba odstup, no stále pre mňa ostáva ideálnym zobrazením raja ako miesta na únik od zamotaných problémov bežného života a na získanie času a pokoja na pohrúženie sa do seba. Špeciálnu zásluhu na celkovom zážitku z tohto filmu má hudba Vladimíra Godára. y

18

Film.sk

Mesačník o filmovom dianí
 na Slovensku (16. ročník)

Vydavateľ:

Slovenský filmový ústav

Adresa redakcie:

Film.sk / Slovenský filmový ústav
 Grösslingová 32 / 811 09 Bratislava

TEL.: 02/57 10 15 25

FAX: 02/52 73 32 14

E-MAIL: film.sk@sfu.sk

Šéfredaktor:

Daniela Bernát

Redakcia:

Zuzana Sotáková

Redakčná rada: Peter Dubecký
 generálny riaditeľ SFÚ

Alexandra Strelková

riaditeľka NKC – SFÚ

Marián Brázda

vedúci edičného oddelenia SFÚ

Miroslav Ulman

odborný referent Audiovizuálneho

informačného centra SFÚ

Simona Nôtová-Tušerová

tlačová tajomníčka SFÚ

Štefan Vraštiak

tajomník KFN SSN

Karmen Koutná

vedúca predajne Klapka.sk

Jazyková redakcia:

Jaroslav Hochel

Design & grafická úprava:

A & D Brothers

Tlač: Dolis, spol. s r. o.

Uzávierka čísla 01/2015:

22. 12. 2014

Snímka na titulnej strane:

Rukojemník – Alef

Film & Media/Ctibor Bachratý

Film.sk vychádza s podporou MK SR

ISSN 1335 – 8286

Názory redakcie sa nemusia zhodovať
 s názormi prispievateľov.

Akkoľvek rozmnožovanie textu, fotografií, grafov
 vrátane údajov v elektronickej podobe len
 s predchádzajúcim písomným súhlasom vydavateľa.
 © Slovenský filmový ústav

03 MYSLÍM SI

04–06 KALENDÁRIUM

07–10 PREMIÉRY v kinách

11 AKTUÁLNE: Vlák zvaný film

12 PREMIÉRY 2015

13 Správy Z FILMOVÉHO DIANIA

14–15 NOVINKY: Rukojemník podľa Juraja Nvotu

16–17 NOVINKY: Návrat do horiaceho domu podľa Anny Gruskovej

18–21 ROZHOVOR: Vladimír Martinka

22–23 TÉMA: Audiovizuálny fond a podpora audiovizuálneho priemyslu v SR

24–25 RECENZIA: Mami! Podľa Xaviera Dolana

26–27 RECENZIA: Vyššia moc podľa Rubena Östlunda

28–30 ROK 2014: Slovenský hraný film

31–33 ROK 2014: Slovenský dokumentárny film

34–35 ROK 2014: Slovenský animovaný film

36–37 FILMOVÉ PUBLIKÁCIE / DVD NOSIČE / ČO ROBIA

38 OHLASY: 15. MFDF Jeden svet

39 IN MEMORIAM: hudobný skladateľ Petr Hapka

40 PROFIL: scenárista a dramaturg Peter Jaroš

41 PROFIL: scenárista, dramaturg a filmový teoretik Ivan Stadtrucker

42 PROFIL: kameraman Stanislav Szomolányi

43 SVET SPRAVODAJSKÉHO FILMU: Týždeň vo filme

44–46 TIPY Mesiaca: Kino Lumière + PROGRAM / VÝROČIA

47 Správy Z FILMOVÉHO DIANIA

a uzávierky na granty a podporné programy

48 STALO SA ZA 30 DNÍ / KLAPKA.SK A KINO LUMIÈRE

24

26

MYSLIM SI

Peter Nágel,

riaditeľ Art Film Festu

Na Audiovizuálnom fonde je vraj dusno. Po dlhšie trvajúcim období relatívneho pokoja sa pozornosť nielen kinematografickej obce opäť nasmerovala na Grösslingovú 53. Od roku 2011 som s menšími prestávkami členom odbornej komisie AVF. Tej, ktorá posudzuje žiadosti a rozdeľuje finančné prostriedky na hrané audiovizuálne diela. Najskôr rozhodovala o „veľkých“ peniazoch skupina v deväťčlennom zložení, neskôr zredukovaná na sedemmiestne obsadenie. V posledných dvoch rokoch má aj táto komisia päť vylosovaných členov. Zdôrazňujem – vylosovaných. Aj pre mňa bolo záhadou, ako som sa ocitol vo schvaľovacom konaní niekoľkokrát za sebou. Pravda však bola jednoduchá. Proste moje meno v prítomnosti dvoch členov dozornej rady riaditeľ fondu z ďalších vyše dvadsiatich náhodne vybral. No, ale vysvetľujte to „odbornej“ verejnosti...

Ďalším z evergreenov je, že väčšina členov v komisii sa „spolahtivo dohodne“, ktorým žiadostiam je potrebné venovať „zvyšnú“ pozornosť. Nemám nič proti konšpiračným teóriám, ale som skôr za vyjadrenie názoru priamo v hodnotiacej diskusii. Čo však s tým, ak sa niektorí členovia nevyjadria vôbec – za ani proti – a potom sa k niekomu priklonia. Netrpím ilúziou, že podporené musia byť len tie žiadosti, ktoré oslovia mňa. Ale priznávam, že občas je ťažké zmieriť sa so skutočnosťou, že „aj doma i v zahraničí oceňovaná mladá generácia slovenských filmárov“ je niekoľkokrát za sebou v odbornej komisii ignorovaná výhradami typu „snáď si nemyslia, že budú nakrúcať všetko, čo predložia“. Pritom žiadosti, ktorých kvalita je niekedy prinajmenšom diskutabilná, podporu získajú.

A nedávno som si prečítal „otvorený list“, že na fonde vládne korupcia. Podporené žiadosti znamenajú „povinný“ bakšiš do konkrétneho vrečka. A preto je nevyhnutné celý fond podrobiť detailnej a hĺbkovej kontrole, aby sa tieto nekalé praktiky (ne)potvrdili...

Od nového roku sa bude ešte dôkladnejšie posudzovať každá jedna žiadosť. Nie preto, že si to niekto želal alebo nariadil. Inovovanému systému pravidiel predchádzala niekoľkomesačná diskusia, vnímajúca spomínané signály „zvonka“. Hoci ide o stav, ktorému musí aj Transparency International zatlieskať, nemám ilúziu, že nastane trvalé obdobie „fajky mieru“. Možno sa vďaka precíznejšiemu hodnotiacemu procesu na Slovensku nenakrúti viacej nadpriemerných filmov. Ale ak to zamedzí vzniku tých zbytočných, má najnovšia úprava pravidiel zmysel. A verím, že sa prečistí vzduch. y

2. január ▶ 18.00

(BRATISLAVA – KINOSÁLA SFÚ – GRÖSSLINGOVÁ 32)

Výročia osobností: Jana Brejchová„Česká Bardotka“ Jana Brejchová oslavuje v januári 75. narodeniny a pri tejto príležitosti sa bude premietat dráma *Noc nevěsty* (r. K. Kachyňa, 1967).▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk**3. január ▶ 18.00**

(BRATISLAVA – KINOSÁLA SFÚ – GRÖSSLINGOVÁ 32)

Výročia osobností: Gene HackmanPri príležitosti 85. narodenín amerického herca Gene Hackmana bude uvedený film *Francúzska spojka 2* (r. J. Frankenheimer, 1975).▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk**4., 11. január ▶ 18.00, 18.30**

(BRATISLAVA – KINOSÁLA SFÚ – GRÖSSLINGOVÁ 32)

Výročia osobností: Stanislav SzomolányiSlovenský kameraman, ktorý pracoval s režisérskymi osobnosťami ako Štefan Uher, Stanislav Barabáš, Martin Hollý, Peter Solan či Juraj Jakubisko oslavuje v januári 80. narodeniny. Diváci si jeho kameramanské umenie môžu vychutnať vo filmoch *Organ* (r. Š. Uher, 1964) a *Šiesta veta* (r. Š. Uher, 1986).

▶ Profil tvorcu nájdete na strane 42.

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk**5., 19. január ▶ 18.00, 18.30**

(BRATISLAVA – KINOSÁLA SFÚ – GRÖSSLINGOVÁ 32)

Kratasy z archívu: Zločin a trestMonotematický cyklus sa pozrie na delikvenciu a kriminalitu, ktoré nenáležali k oficiálnemu obrazu socialistickej spoločnosti, boli buržoáznym dedičstvom a imperialistickou hrozbou. Vo výbere filmovej históričky Evy Filovej budú uvedené filmy *Triedny nepriateľ*, *Dráždany Münchenplatz*, *Osudné okamihy*, *Spoveď*, *Leopoldovská pevnosť, ...a tak som začal utekať*.▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk**6. január ▶ 18.00**

(BRATISLAVA – KINOSÁLA SFÚ – GRÖSSLINGOVÁ 32)

Výročia osobností: Paul NewmanPri príležitosti nedožitých 90 rokov amerického herca a režiséra Paula Newmana sa premietne westernová komédia *Život a doba sudcu Roya Beana* (r. J. Huston, 1972), v ktorej si Newman zahral hlavnú úlohu.▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk**7. január ▶ 16.00**

(BRATISLAVA – KINO MLADOST' – HVIEZDOSLAVOVO NÁMESTIE 17)

Tri filmy v kine Mladost'

Kruh priateľov českej kultúry a Slovenský filmový zväz pozývajú na pásmo troch filmov – novinku

Pavla Barabáša *Žiť pre vašeň*, ktorá získala Grand Prix a Cenu divákov na MFF horských filmov Poprad 2014, na portrét jubilujúceho spisovateľa Petra Jaroša a na spomienku na tragicky zosnulého herca a speváka Pavla Juráňa. Na podujatie je vstup voľný.

▶ švr

7. január ▶ 18.00

(BRATISLAVA – KINOSÁLA SFÚ – GRÖSSLINGOVÁ 32)

Výročia osobností: Lee Van CleefNedožitých 90 rokov známeho predstaviteľa žánru western Leeho Van Cleefa si kino pripomenie snímkom *Výbušnina* (r. J. A. de la Loma, 1984).▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk**7. január ▶ 20.00**

(BRATISLAVA – A4 – NULTÝ PRIESTOR)

Docu-fi: Verejné zasadnutieNový cyklus Docu-fi sa venuje priepustnosti hranice medzi dokumentárnym a hraným filmom, dokumentárnym metódam v hranom filme a hraným postupom v dokumentárnom filme. V rámci cyklu sa premietne film *Verejné zasadnutie* (r. J. N. K. Wilkins, 2012).▶ www.a4.sk**7. január ▶ 20.00**

(BRATISLAVA – KC DUNAJ)

Večer filmových bizarností a experimentov

Prednáška Petra Konečného, v ktorej divákov prevedie svetom filmových „zázrakov“.

▶ www.kcdunaj.sk**8., 9. január ▶ 18.30, 18.00**

(BRATISLAVA – KINOSÁLA SFÚ – GRÖSSLINGOVÁ 32)

Double Bill + Zabávajte sa, prosím!Pravidelné cykly sa v januári spoja v podobe dvoch komédií – *Dni vzrušenia a smiechu* (r. R. Youngson, 1961) a *Nemý film* (r. M. Brooks, 1976).▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk**10. január ▶ 18.30**

(BRATISLAVA – KINOSÁLA SFÚ – GRÖSSLINGOVÁ 32)

Výročia osobností: George OrwellPri príležitosti 65. výročia úmrtia britského spisovateľa Georgea Orwella, ktorý dal svetu diela ako *1984* či *Zvieracia farma*, bude uvedená práve adaptácia politickej satiry *Zvieracia farma* (r. J. Batchelor, J. Halas, 1954).▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk**11. január ▶ 20.00**

(BRATISLAVA – A4 – NULTÝ PRIESTOR)

HeliPremietanie mexickej snímky *Heli* (r. A. Escalante, 2013), ktorá vlani získala cenu za najlepšiu réžiu v Cannes. Premietat sa bude v španielskom jazyku so slovenskými titulkami.▶ www.a4.sk

13. január ▶ 18.30

(BRATISLAVA – KINOSÁLA SFÚ – GRÖSSLINGOVÁ 32)

Výročia osobností: Egon Bondy

Pri príležitosti nedožitých 85 rokov spisovateľa, básnika a filozofa Egona Bondyho uvedie kino film *Něžný barbar* (r. P. Koliha, 1989), ktorý vykresluje atmosféru začiatku 50. rokov na pražskej periférii a priateľstvo troch bohémov – outsiderov: Vladimíra Boudníka, Bohumila Hrabala a Egona Bondyho.

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

14. január ▶ 18.30

(BRATISLAVA – KINOSÁLA SFÚ – GRÖSSLINGOVÁ 32)

Výročia osobností: Vladimír Zimmer

Pri príležitosti 25. výročia úmrtia herca a režiséra Vladimíra Zimmera uvidia diváci filmovú drámu *Pomocník* (r. Z. Záhon, 1982), ktorá vznikla na základe románu Ladislava Balleka.

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

14. január ▶ 20.30

(BRATISLAVA – A4 – NULTÝ PRIESTOR)

Chytač krýs

Premietanie debutu škótskej režisérky Lynne Ramsay *Chytač krýs* v anglickom jazyku s anglickými titulkami.

► www.a4.sk

14. – 18. január

(BRATISLAVA, KOŠICE, MARTIN, POPRADO)

Scandi – festival severských filmov

Premiéra víťazného filmu z benátskeho festivalu *Holub sedel na konári a rozmýšľal o živote* (r. R. Andersson) odštartuje v slovenských a českých kinách 1. ročník festivalu severských filmov Scandi, ktorý uvedie 15 snímok. Sú medzi nimi nové tituly, ale i kolekcia zreštaurovaných filmov Ingmara Bergmana. Na Slovensku sa festival uskutoční v kinách v Bratislave, Košiciach, Poprade a Martine. Festival bude prebiehať aj prostredníctvom VoD platformy a televízie Film Europe Channel.

► www.scandi.filmeurope.eu

15., 20. január ▶ 18.30

(BRATISLAVA – KINOSÁLA SFÚ – GRÖSSLINGOVÁ 32)

Výročia osobností: Hana Meličková

Pri príležitosti 115 rokov od narodenia slovenskej herečky a pedagogičky, národnej umelkyne Hany Meličkovej budú uvedené snímky *Statočný zlodej* (r. J. Lacko, 1950) a *Jerguš Lapin* (r. J. Medved, 1960).

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

16. január ▶ 18.00

(BRATISLAVA – KINOSÁLA SFÚ – GRÖSSLINGOVÁ 32)

Výročia osobností: Federico Fellini

Pri príležitosti nedožitých 95. narodenín si diváci opomenú na známeho talianskeho režiséra, scenáristu a

herca Federica Felliniho snímkou *Rím* (1972).

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

17. január ▶ 18.00

(BRATISLAVA – KINOSÁLA SFÚ – GRÖSSLINGOVÁ 32)

Hommage

V programovom cykle venovanom pocte zosnulým tvorcom si Kino Lumière pripomenie amerického režiséra a herca Mika Nicholosa jeho debutovou snímkou *Kto sa bojí Virginie Woolfovej?* (1966), za ktorú bol nominovaný na Oscara aj Zlatý glóbus.

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

18. január ▶ 18.30

(BRATISLAVA – KINOSÁLA SFÚ – GRÖSSLINGOVÁ 32)

Výročia osobností: Ľudovít Filan

Nedožitých 90 rokov slovenského režiséra a scenáristu Ľudovíta Filana si diváci pripomenú tragikomédiou *Naši pred bránami* (1970).

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

19. január ▶ 19.00

(BRATISLAVA – KINO FOAJÉ)

Médium video

Ďalší zo série prezentačných večerov zameraných na tvorbu mladých slovenských výtvarníkov, ktorí sa rôznym spôsobom venujú práci s médium videa. Ide o tematicky koncipované stretnutia s autormi v priestoroch kinosály Foajé, kde umelci osobne predstavia a uvedú svoje práce.

► www.foaje.net

20. január ▶ 19.00

(BRATISLAVA – KINO FOAJÉ)

Best of Kratkofil plus 2014

Tie najlepšie krátke filmy z bosnianskeho festivalu Kratkofil plus. Návštevníkov čaká aj odborný úvod programového riaditeľa Vladana Petkovića.

► www.foaje.net

21., 23., 28., 29., 31. január ▶ 18.00

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE/KINOSÁLA SFÚ)

Vlak zvaný film

V rámci nového programového cyklu, ktorý začína svoju celoročnú jazdu naprieč kinematografiou, bude uvedené pásmo avantgardných filmov *Hladné oko* (r. rôzni, 1923 – 2003), ďalej filmy *Frijo na mašine* (r. B. Keaton, C. Bruckman, 1926), *Koleso života* (r. A. Gance, 1923), *Pred úsvitom* (r. R. Linklater, 1995) a *Alexandrov hrob* (r. Ch. Marker, 1993).

► Viac sa dočítate na strane 11.

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

21. január ▶ 20.00

(BRATISLAVA – A4 – NULTÝ PRIESTOR)

Docu-fi: Medzi nami

V rámci nového cyklu Docu-fi sa premietne film *Medzi nami* (r. O. Vavrečka, 2014).

► www.a4.sk

22. január ▶ 18.00

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE/KINOSÁLA SFÚ)

Výročia osobností: Olga Georges-Picot

Pri príležitosti nedožitých 75. narodenín francúzskej herečky Olgy Georges-Picot bude uvedená snímka *Šakal* (r. F. Zinnemann, 1973).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

22. január ▶ 19.00

(BRATISLAVA – KINO FOAJÉ)

Kino Fest Anča: Animačné techniky – súčasná bábková animácia

V rámci nového cyklu projekcií predstaví Fest Anča každý mesiac inú animačnú techniku a vybrané súčasné filmy, v ktorých sa využíva. Na prvej projekcii to bude umenie bábkovej animácie.

▶ www.foaje.net

24. január ▶ 18.00

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE/KINOSÁLA SFÚ)

Výročia osobností: Ivan Stadtrucker

Okrúhlych 80 rokov oslavuje v januári slovenský scenárista, dramaturg, režisér, spisovateľ, filmový teoretik a pedagóg Ivan Stadtrucker. Pri tejto príležitosti sa premietne film *Každý týždeň sedem dní* (r. E. Grečner, 1964).

▶ Profil I. Stadtruckera nájdete na strane 41.

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

25. január ▶ 17.00

(BRATISLAVA – A4 – NULTÝ PRIESTOR)

Kino pre deti, mamy a otcov

Premietanie pre deti a ich rodičov, ktoré prinesie disneyovku *Ladové kráľovstvo* (r. Ch. Buck, J. Lee, 2013).

▶ www.a4.sk

25. január ▶ 18.00

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE/KINOSÁLA SFÚ)

História filmu

V programovom cykle, ktorý skúma vzťah histórie a kinematografie, sa diváci vrátia do československej kinematografie 20. rokov drámou *Batalion* (r. P. Pražský, 1927).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

26. január ▶ 18.00

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE/KINOSÁLA SFÚ)

Výročia osobností: Peter Jaroš

Pri príležitosti 75. narodenín slovenského prozaika, dramatika a scenáristu Petra Jaroša uvedie kino snímku *Tisícročná včela* (r. J. Jakubisko, 1983).

▶ Profil P. Jaroša nájdete na strane 40.

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

27. január ▶ 18.00

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE/KINOSÁLA SFÚ)

Výročia osobností:

Gilles Deleuze + Tippi Hedren

Pri príležitosti nedožitých 90. narodenín významného francúzskeho teoretika a filozofa 20. storo-

čia Gillesa Deleuzea a pri príležitosti 85. narodenín americkej herečky Tippi Hedren sa premietne kultový film *Vtáci* (r. A. Hitchcock, 1963).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

29. január ▶ 18.00

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE/FTF VŠMU – SVORADOVA 2)

Filmový kabinet: Vznik filmu

V rámci vzdelávacieho cyklu Filmový kabinet sa uskutoční prednáška na tému Vznik filmu a projekcia filmu *Jaskyňa zabudnutých snov* (r. W. Herzog).

▶ O Filmovom kabinate čítajte viac na strane 13.

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

29. január ▶ 19.00

(BRATISLAVA – KINO FOAJÉ)

Kino Fest Anča: Profil animátorky

Márie Olhovej s jej osobnou účasťou

▶ www.foaje.net

30. január ▶ 18.00

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE/KINOSÁLA SFÚ)

Výročia osobností: John Hurt

Sedemdesiate piate narodeniny britského herca Johna Hurta, ktorý si zahral vo viacerých známych tituloch, si diváci pripomenú jedným z nich – filmom *Sloní muž* (r. D. Lynch, 1980).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

30. január ▶ 22.00 – 24.00

(BRATISLAVA – A4 – NULTÝ PRIESTOR)

Polnočné kino

Premietanie titulov z českého Festivalu otrlého diváka.

▶ www.a4.sk

PODUJATIA SLOVENSKÉHO FILMU V ZAHRANIČÍ ▶

4. – 25. január

Animation in Action, Praha (ČESKO)

Premietanie filmov Viktora Kubala *Cvik a Cvak stavajú*, *Dita vo vzduchu*, *Dvaja dobrí kamaráti*, *Janko Hraško*, snímok Vladimíra Pikalíka *Gongo a televízory* a *Motoklavír* i ďalších animovaných titulov – *Bábätko v továrni* (r. V. Malík), *Múdre prasiatko* (r. F. Jurišič) a *Babka ježibabka* (r. V. Herold).

15. – 18. január

Festival Go Kamera, Brno (ČESKO)

Premietanie filmu *Polárník* režiséra Pavla Barabáša.

▶ www.gokamera.cz

16. – 22. január

Filmový festival Terst (TALIANSKO)

Premietanie dokumentu *Zamatoví teroristi* režisérov P. Pekarčíka, I. Ostrochovského a P. Kerekesa.

▶ www.triestfilmfestival.it

(REDAKCIA NEZODPOVEDÁ ZA ZMENY V PROGRAME PODUJATÍ!)

▶ Zuzana Sotáková

PREMIÉRA: 15. 1. 2015

96 hodín: Zúčtovanie

(**Taken 3**, Francúzsko, 2014) DCP 2D, 108 min., MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY, AKČNÝ TRILER
 RÉŽIA: Olivier Megaton HRAJÚ: Liam Neeson, Maggie Grace, Famke Janssen
 DISTRIBÚTOR: Magic Box Slovakia

Tretí diel akčného trilera ponúka príbeh bývalého vládneho agenta Bryana Millsa, ktorý musí dokázať, že bol nepravom obvinený z vraždy svojej manželky, a ochrániť to jediné, čo mu ostáva...

PREMIÉRA: 22. 1. 2015

Babovřesky 3

(**Babovřesky 3**, Česko, 2014) DCP 2D, 103 min., MP 12, KOMÉDIA
 RÉŽIA: Zdeněk Troška
 HRAJÚ: Lukáš Langmajer, Lucie Vondráčková, Jan Dolanský, Veronika Žilková, Pavel Kikinčuk, Jana Synková, Jana Altmannová, Tereza Bebarová, Tomáš Trapl, Lucie Bílá
 DISTRIBÚTOR: Continental film

Komédia, ktorá divákov vtiahne do úsmevného života na súčasnom vidieku. Film sa začína tam, kde sa skončil druhý diel, a opäť ponúkne množstvo nedorozumení a náhod, ktoré dedinčanom poriadne zamotajú hlavu.

PREMIÉRA: 22. 1. 2015

Birdman

(**Birdman**, USA, 2014) DCP 2D, 119 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, ČIERNA KOMÉDIA
 RÉŽIA: Alejandro González Iñárritu
 HRAJÚ: Michael Keaton, Zach Galifianakis, Edward Norton, Andrea Riseborough, Amy Ryan, Emma Stone, Naomi Watts
 DISTRIBÚTOR: Barracuda Movie

Rozprávanie o hercovi, ktorý sa stal slávnym predovšetkým stvárnením obľúbeného superhrdinu Birdmana. Divák sleduje jeho príbeh od chvíle, keď sa snaží presadiť v jednej hre na Broadwayi a keď bojuje so svojím egom, aby vzkriesil svoje rodinné vzťahy, kariéru a seba samého.

PREMIÉRA: 15. 1. 2015

Boj snežného pluhu s mafiou

(**Kraftidioten**, Nórsko/Švédsko/Dánsko, 2014) DCP 2D + blu-ray + DVD, 116 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, AKČNÁ KOMÉDIA
 RÉŽIA: Hans Petter Moland
 HRAJÚ: Stellan Skarsgård, Bruno Ganz, Pål Sverre Hagen, Birgitte Hjort Sørensen, Anders Baasmo Christiansen, Gard B. Eidsvold
 DISTRIBÚTOR: Film Europe

Príbeh „spravodlivej“ pomsty s lavínou mŕtvych tiel rozpráva režisér Hans Petter Moland s poriadnou dávkou čierneho humoru, prekvapivých zvrátov i elegancie. Výsledkom je zábavný a inteligentný akčný triler z prostredia drsných nórskeho hôr.

PREMIÉRA: 15. 1. 2015

Dokonalý svedok s. r. o.

(**The Wedding Ringer**, USA, 2015) DCP 2D, 101 min., MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY, KOMÉDIA
 RÉŽIA: Jeremy Garelick
 HRAJÚ: Josh Gad, Kevin Hart, Kaley Cuoco-Sweeting, Alan Ritchson
 DISTRIBÚTOR: Itafilm

Doug Harris je prívetivý, ale nespooločenský mladý muž, ktorý si onedlho vezme za manželku ženu svojich snov. Jeho problém je, že nemá ani jedného svadobného svedka, a je ochotný urobiť čokoľvek, aby túto nepríjemnosť pred svojou nastávajúcou zatajil. Preto sa obráti na spoločnosť Dokonalý svedok s. r. o.

PREMIÉRA: 15. 1. 2015

E. A. Poe: Archa bláznov

(**Stonehearts Asylum**, Veľká Británia, 2014) DCP 2D, 112 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, MYSTERIÓZNY TRILER
 RÉŽIA: Ben Anderson
 HRAJÚ: Kate Beckinsale, Michael Caine, Ben Kingsley, Jim Sturgess, Brendan Gleeson
 DISTRIBÚTOR: Bontonfilm

Mladý lekár Edward na konci 19. storočia prichádza na prax do psychiatrického ústavu v odľahlom kúte hôr. Je zasväcovaný do tamojších liečebných metód a prístup lekárov ho šokuje. Objavuje však aj to, že ústav ovládli pacienti, kým skutočný riaditeľ a jeho tím sú uväznení v pivnici. A tu sa napínavý príbeh plný zvrátov iba začína.

PREMIÉRA: 29. 1. 2015

Fízli!

(**Wrong Cops**, Francúzsko/USA, 2013) DCP 2D + blu-ray + DVD, 85 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, ABSURDNÁ KRIMIKOMÉDIA

RÉŽIA: Quentin Dupieux

HRAJÚ: Eric Judor, Steve Little, Marilyn Manson, Grace Zabriske, Eric Wareheim, Daniel Quinn, Hillary Tuck DISTRIBÚTOR: ASFK

Fraška o zdegenerovaných veľkomestských policajtoch, ktorí sú vo svete budúcnosti bez zločinu jedinými gaunerami a neplatia pre nich žiadne zákony. Divákovi čaká estetika béčkových filmov 70. a 80. rokov, letargické tempo v kontraste s veľmi dynamickou hudobnou stopou, čierny humor a bizarné dialógy.

PREMIÉRA: 15. 1. 2015

Fotograf

(**Fotograf**, Česko, 2015) DCP 2D, 133 min., MN 15, TRAGIKOMÉDIA

RÉŽIA: Irena Pavlásková HRAJÚ: Karel Roden, Marie Málková, Vilma Cibulková, Zuzana Jeřvodová DISTRIBÚTOR: Magic Box Slovakia

V príbehu voľne inšpirovanom osudom známeho českého fotografa Jana Saudka sa diváci vrátia k niektorým zásadným križovatkám v živote umelca, obdareného výnimočným talentom, živelnosťou a vášňou. Všetky tieto vlastnosti mu priniesli slávu i odmietanie, lásku i zradu, zástupy obdivovateľov, ale aj samotu.

PREMIÉRA: 22. 1. 2015

Hacker

(**Blackhat**, USA, 2015) DCP 2D, 132 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, TRILER

RÉŽIA: Michael Mann HRAJÚ: Chris Hemsworth, Viola Davis, William Mopath, Wei Tang DISTRIBÚTOR: Barracuda Movie

Svet sa ocitol na pokraji globálnej krízy, ktorú má na svedomí neznámy hacker. Ten sa vyhráza a následne v praxi ukazuje, že zvládne čokoľvek. Jediný, kto mu môže konkurovať, je chlap, ktorý si práve za podobné delikty odkrúca 15 rokov vo väzení.

PREMIÉRA: 8. 1. 2015

Miluj suseda svojho

(**St. Vincent**, USA, 2014) DCP 2D, 102 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, KOMÉDIA

RÉŽIA: Theodore Melfi HRAJÚ: Bill Murray, Naomi Watts, Melissa McCarthy, Jaeden Lieberher, Chris O'Dowd, Terrence Howard, Kimberly Quinn DISTRIBÚTOR: Forum Film

Príbeh o chlapcovi, ktorý sa snaží vyrovnáť s rozvodom svojich rodičov. Pomocnú ruku mu podá nezvyčajný kamarát – vojnový veterán, ktorý sa s ničím nebarie. A práve takýto prístup k riešeniu problémov chlapec potrebuje.

PREMIÉRA: 27. 1. 2015

Návrat do horiaceho domu

(Slovensko, 2014) DCP 2D + blu-ray + DVD, 70 min., MP, KREATÍVNY DOKUMENT

RÉŽIA: Anna Grusková DISTRIBÚTOR: Anzio

Dokumentárny film *Návrat do horiaceho domu* predstavuje príbeh Chavivy Reickovej, mladej Slovenky, ktorá prešla kus sveta, aby sa z bezpečia palestínskych kibucov vrátila v roku 1944 na Slovensko bojovať proti nacizmu.

► O filme čítajte viac na stranách 16 – 17.

PREMIÉRA: 1. 1. 2015

Odpad

(**Trash**, USA, 2014) DCP 2D, 115 min., MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY, DOBRODRUŽNÝ TRILER

RÉŽIA: Stephen Daldry HRAJÚ: Martin Sheen, Rooney Mara, Wagner Moura, Selton Mello, Rickson Tevez DISTRIBÚTOR: Barracuda Movie

Troja chlapci zo slumov Ria de Janeiro sa živia zberom odpadkov na obrovskej skládke. Jedného dňa však nájdu niečo, čo ich životy nielenže od základov zmení, ale aj ohrozí...

PREMIÉRA: 29. 1. 2015

Charlie Mortdecai

(Mortdecai, USA, 2015) DCP 2D, 97 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, AKČNÁ KOMÉDIA

RÉŽIA: David Koepp

HRAJÚ: Johnny Depp, Gwyneth Paltrow, Ewan McGregor, Paul Bettany, Olivia Munn, Jeff Goldblum

DISTRIBÚTOR: Bontonfilm

Johnny Depp sa opäť ukáže v originálnej postave z rodu inšpektora Clouseaua či Jacka Sparrowa. V príbehu ide o honbu za obrazom, ktorý ukrýva kód k ukradnutému nacistickému zlatu. A vypátrať ho má práve Charlie Mortdecai.

PREMIÉRA: 29. 1. 2015

Kód Enigmy

(The Imitation Game, USA/Velká Británie, 2014) DCP 2D, 114 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, ŽIVOTOPISNÝ FILM

RÉŽIA: Morten Tyldum HRAJÚ: Benedict

Cumberbatch, Keira Knightley, Matthew Goode, Mark Strong, Charles Dance, Allen Leech

DISTRIBÚTOR: Forum Film

V zime roku 1952 dostala britská polícia hlásenie o vlámaní do domu profesora matematiky a kryptoanalytika Alana Turinga. Namiesto páchatela však odvedli v putách samotného Turinga, ktorého obvinili zo sexuálnych priestupkov a čakal ho zničujúci súdny proces. Takmer nikto zo zúčastnených nevedel, že ide o vojnového hrdinu...

PREMIÉRA: 22. 1. 2015

Mami!

(Mommy, Kanada, 2014) DCP 2D + blu-ray + DVD, 134 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, DRÁMA

RÉŽIA: Xavier Dolan

HRAJÚ: Anne Dorval, Antoine-Olivier Pilon, Suzanne Clément, Alexandre Goyette, Patrick Huard

DISTRIBÚTOR: ASFK

Príbeh dospievajúceho Steva s diagnózou ADHD a jeho mamy Diane, ktorá aj napriek odporúčaniam odborníkov trvá na tom, že sa o svojho syna postará sama a že dokážu zvládnuť aj školu. Vydajú sa na cestu, kde sa prchavé okamihy šťastia a spokojnosti rýchlo menia na výbuchy násilia a beznádeje.

► Recenziu nájdete na stranách 24 – 25.

PREMIÉRA: 8. 1. 2015

Rukojemník

(Slovensko/Česko, 2014) DCP 2D + blu-ray, 102 min., MP, DOBRODRUŽNÝ/RODINNÝ

RÉŽIA: Juraj Nvota HRAJÚ: Milan Lasic, Libuše Šafránková, Ondřej Vetchý, Richard Labuda, Szidi Tobias DISTRIBÚTOR: Barracuda Movie

Malý Peter vyrastá v starostlivosti prarodičov, pretože jeho rodičia emigrovali do Viedne a odvtedy sa ho prostredníctvom úradov márne snažia získať. Aj preto Peter vymýšľa najrôznejšie spôsoby, ako sa „cez čiaru“ dostať za nimi.

► O filme čítajte viac na stranách 14 – 15.

PREMIÉRA: 1. 1. 2015

S láskou, Rosie

(Love Rosie, Veľká Británie, 2014) DCP 2D, 102 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, ROMANTICKÁ KOMÉDIA

RÉŽIA: Christian Ditter HRAJÚ: Lily Collins, Sam Claflin, Christian Cooke, Suki Waterhouse

DISTRIBÚTOR: Bontonfilm

Rosie a Alex sa poznajú už od školy, no keď Alex odíde na univerzitu do Bostonu a Rosie zostáva v Dubline, delí ich nielen oceán, ale časom aj iné vzťahy, aféry, dokonca manželstvá a deti. Na oboch čakajú menej i viac bláznivé a zábavné momenty, občas sa stretnú a zase vplávajú do svojich životov.

PREMIÉRA: 15. 1. 2015

Sex v Paríži

(Sous les jupes des filles, Francúzsko, 2014) DCP 2D, 116 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, KOMÉDIA

RÉŽIA: Audrey Dana HRAJÚ: Vanessa Paradis, Laetitia Casta, Isabelle Adjani, Audrey Fleurot, Alice Taglioni, Marc Lavoine, Stanley Weber, Sylvie Testud, Marina Hands, Guillaume Guix, Julie Ferrier DISTRIBÚTOR: Continental film

Paríž, láska a francúzske ženy – slobodné, nepredvídateľné, sofistikované a vášnivé. Rozhodli sa svoje tajomstvá odhaliť a podeliť sa o ne. Komédia o kariére, deťoch, láske, sexe a hlavne o tom, koho a čo ženy chcú.

PREMIÉRA: 8. 1. 2015

Siedmy syn

(**The Seventh Son**, USA, 2014) DCP 2D + DCP 3D, 103 min., MP 12, ČESKÝ DABING/ SLOVENSKÉ TITULKY, DOBRODRUŽNÝ/FANTASY
 RÉŽIA: Sergej Bodrov HRAJÚ: Jeff Bridges, Ben Barnes, Julianne Moore, Alicia Vikander, Djimon Hounsou DISTRIBÚTOR: Barracuda Movie

Jedine siedmy syn siedmeho syna môže zastaviť zlo, ktoré sa chystá ovládnuť kráľovstvo. Pred posledným stretnutím s mocnou čarodéjnicou sa však neskúsený mladík bude musieť vytréňovať pod vedením skúseného rytiera – posledného svojho druhu.

PREMIÉRA: 15. 1. 2015

Vyššia moc

(**Force majeure**, Švédsko/Dánsko/ Francúzsko/Nórsko, 2014) DCP 2D + blu-ray + DVD, 118 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, DRÁMA
 RÉŽIA: Ruben Östlund HRAJÚ: Johannes Bah Kuhnke, Lisa Loven Kongsli, Clara Wettergren, Vincent Wettergren, Kristofer Hivju, Fanni Metelius DISTRIBÚTOR: Film Europe

Mrazivá psychologická štúdia modernej rodiny, ktorú odštartuje nečakaná a zdanlivo životnebezpečná situácia, keď víťazí „primitívny“ inštinkt prežitia. Film *Vyššia moc* získal Cenu poroty a nomináciu na Hlavnú cenu v sekcii Un Certain Regard na MFF v Cannes.

► Recenziu filmu nájdete na stranách 26 – 27.

PREMIÉRA: 8. 1. 2015

Storočie Miroslava Zikmunda

(**Století Miroslava Zikmunda**, Česko, 2014) DCP 2D, 97 min., MP, DOKUMENTÁRNÝ FILM

RÉŽIA: Petr Horký ÚČINKUJÚ: v archívnych materiáloch vystupujú Miroslav Zikmund a Jiří Hanzelka, Edmund Hillary, Haroun Tazijef a plejáda štátnikov, ľudojedov, bojovníkov uniformovaných i domorodých DISTRIBÚTOR: Magic Box Slovakia

Životopisný film prináša osobitý pohľad na búrlivé dejiny 20. storočia očami Miroslava Zikmunda, ktorý poznal celý svet. Počali ho ešte v ére Habsburgovcov, narodil sa päť mesiacov po vzniku prvej republiky, prežil druhú svetovú vojnu, zažil nástup komunizmu i jeho pád...

PREMIÉRA: 22. 1. 2015

Whiplash

(**Whiplash**, USA, 2014) DCP 2D, 106 min., MN 15, SLOVENSKÉ TITULKY, DRÁMA

RÉŽIA: Damien Chazelle HRAJÚ: Miles Teller, J. K. Simmons, Paul Reiser DISTRIBÚTOR: Itáfilm

Najprv ako krátky a neskôr ako celovečerný film sa *Whiplash* dostal na festival Sundance, kde vlani získal Veľkú cenu poroty. Prináša strhujúci príbeh mladého bubeníka, ktorý pod vedením obávaného džezového majstra prekoná hranice svojich psychických i fyzických možností.

PREMIÉRA: 22. 1. 2015

Veľká Šestka

(**Big Hero 6**, USA, 2015) DCP 2D + DCP 3D, 108 min., MP, SLOVENSKÝ DABING, DOBRODRUŽNÁ ANIMOVANÁ KOMÉDIA

RÉŽIA: Don Hall, Chris Williams v SLOVENSKOM ZNENÍ: David Hartl, Juraj Kemka, Júlia Horváthová, Jakub Ružička, Lucia Bugálová, Lukáš Frljas, Peter Rúfus DISTRIBÚTOR: Saturn Entertainment

Dobrodružná komédia o nafukovacom robotovi Baymaxovi a zázračnom chlapcovi Hirovi Hamadovi, ktorí sa s kamarátmi vydávajú do ulíc San Francisca, aby prišli na kľb nebezpečnému sprisahaniu.

PREMIÉRA: 29. 1. 2015

Žena v čiernom 2: Anjel smrti

(**The Woman in Black 2: Angel of Death**, Veľká Británia, 2014) DCP 2D, 98 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, HOROR/TRILER

RÉŽIA: Tom Harper HRAJÚ: Helen McCrory, Jeremy Irvine, Phoebe Fox, Leanne Best DISTRIBÚTOR: Itáfilm

Pokračovanie britského hororu *Žena v čiernom* zavedie divákov do obdobia druhej svetovej vojny. Vláda sa rozhodne do domu v Eel Marsh umiestniť evakuované deti. V momente, keď prichádzajú do domu, sa však prebudí jeho temná obyvateľka...

Príchod filmového vlaku do Lumière

► Daniel Bernát

Od januára do konca roka sa bude v bratislavskom Kine Lumière objavovať *Vlak* zvaný film. Tak sa volá prehliadka, ktorá divákovi predstaví desiatky titulov z dejín kinematografie. Jej počiatky sa často spájajú s udalosťou, ktorá sa odohrala pred 120 rokmi (presne 28. 12. 1895), pričom tematickým jadrom prehliadky je vlak vo filme.

Mnohí už vedia, o akej udalosti je reč. Išlo o prvú platenú verejnú projekciu kinematografu bratov Lumièreovcov v Grand Café na Boulevard des Capucines v Paríži – premietal sa údajne aj šot *Príchod vlaku*. Viaceré výskumy vnášajú do celej veci pochybnosti, čo pripomínajú aj kurátori prehliadky. No zároveň vedia, že prepojenie vlaku a kinematografie má zmysel. „*Po prvé, udalosť jazdy vlakom a sledovania filmu v kinosále má veľmi podobný priebeh*“, vysvetľuje Michal Michalovič. „*Okno vlaku a filmové plátno sú plochy, ktoré každá inak, no predsa v istých ohľadoch podobne takpovediac zmobilizovali pohľad človeka 19. storočia a otvorili ho novým skúsenostiam... Po druhé, dejiny kinematografie sú plné vlakov. Uchopiť dejiny kinematografie práve cez motív vlaku znamená vytýčiť pomerne rozľahlé územie bez hraníc: môžeme pracovať s filmami najrôznejších vročení, metráží, krajín pôvodu, žánrov, autorov...*“

Kľúčový motív prehliadky, ktorá by sa mala začať 21. januára (ešte v kinosále SFÚ), obsahujú aj názvy viacerých filmov z programu – napríklad *Ostře sledované vlaky* (r. J. Menzel), *Cudzinci vo vlaku* (r. A. Hitchcock), *Bitka o koľajnice* (r. R. Clément), *Vlak* (r. J. Kawalerowicz), *Posledný vlak z Gun Hillu* (r. J. Sturges), *Prepadnutie poštového vlaku* (r. R. Farias), *Zločin v expresse* (r. Costa-Gavras), *Pes, ktorý mal rád vlaky* (r. G. Paskaljevič), *Tajomný vlak* (r. J. Jarmusch) či *Vlak života* (r. R. Mihaileanu). Už na tejto vzorke filmov dobre vidieť veľký rozptyl tém, žánrov, autorských rukopisov,

krajín pôvodu i vročenia naprogramovaných titulov. Prirodzene, nie každá snímka prehliadky vyslovene stojí na motívoch a prostrediach spojených s vlakmi a so železnicou. Niekde prenikajú do rozprávania len okrajovo, zato s dôležitou funkciou. Spomeňme aspoň odchádzajúci vlak v Kiešlowského *Náhode*, ktorý rámcuje rôzne varianty životných peripetii ústredného hrdinu. A v programe nechýbajú ani slovenské filmy. Hanákov titul *Ja milujem, ty miluješ* bude prehliadku slávnostne otvárať, ďalej sa bude premietiť *Slávnosť v botanickej záhrade* (r. E. Havetta), *Deň, ktorý neumrie* (r. M. Ťapák), *Panna zázračnica* (r. Š. Uher) či *Vlakári* (r. J. Lihosít). Ale aj čosi z celkom iného súdka – napríklad *Ocelová cesta* režiséra Vladimíra Bahnu.

Projekcie by mali byť spojené s lektorskými úvodmi, o ktoré sa v prevažnej miere postarajú kurátori prehliadky Michal Michalovič, Richard Šteinhöbel, Rastislav Steranka a Martin Kaňuch.

A že je „zrod kinematografie“ datovaný 28. decembrom 1895 spochybniteľný mýtus? To azda neprekáža. Ako k prehliadke *Vlak* zvaný film uvádza Michal Michalovič: „*Kinematografii prisudzujeme predovšetkým symbolickú, magickú moc osloviť nás, opantať, poblúzniť, skrátka dostať do stavu iného vnímania. Nejde o to, aby sme v panike utekali pred plátna, skôr o to, aby sme ako prikovaní sedeli na stoličkách a sledovali pohyblivé obrázky, ktoré sa odvíjajú pred našimi očami.*“ y

Po 35 rokoch celovečerný animák zo Slovenska

► Miro Ulman

O januárových novinkách píšeme v rubrike Premiéry. Na tomto mieste vám prinášame informácie o tom, čo pre vás pripravili slovenskí distribútori na prvý polrok 2015.

Medzi 89 novinkami je i tucet 3D filmov, z toho polovicu tvoria obľúbené animované snímky. Až 56 titulov je americkej produkcie a z hľadiska početnosti za nimi nasleduje päť slovenských novínok. Domácich filmov bude hotových viac, ale ich producenti sa pred vstupom do tunajšej distribúcie najprv pokúšajú o úspech na prestížnych festivaloch v zahraničí. Po januárovej premiére *Návratu do horiaceho domu* by sa postupne mali dostať do kín slovenské a koprodukčné snímky *Mirage* (19. 3.) Szabolcsa Hajdua, dokument *Jara Vojteka Tak ďaleko, tak blízko* (2. 4.), česko-slovenský bábkový film *Malý pán* (30. 4.) a 35 rokov po *Krvavej panej* Viktora Kubala bude mať premiéru nový slovenský dlhometrážny animovaný film *Lokalfilmis*. Režiroval ho Jakub Kroner (*BRATISLAVAfilm, Lóve*).

Napísať naozaj dobrý pôvodný scenár je z roka na rok ťažšie. Aj preto idú producenti na istotu a radšej ponúkajú po ixtý raz toho istého hrdinu. Platí to pre nórsky *Dead Snow* (19. 2.), pre *Paranormal Activity: The Ghost Dimension 3D* (12. 3.), komédiu *Druhý báječný hotel Marigold* (2. 4.) opäť s Judi Dench a Maggie Smith, *Rýchlo a zbesilo 7* (2. 4.) s Vinom Dieselom, *Avengers 2: Vek Ultrona* (30. 4.), hudobnú komédiu *Ladíme 2* (14. 5.), *Mad Max: Fury Road* (14. 5.) či *Jurský svet* (11. 6.). Len *Insidious: Chapter 3* (28. 5.) je prequelom úspešného hororu.

Ďalšou možnosťou je čo najrýchlejšie sfilmováť úspešný bestseller, ako sa to stalo v prípade *Päťdesiatich odtieňov sivej* (12. 2.), alebo nanovo spracovať starý známy príbeh – ako to urobil napríklad Kenneth Branagh pri *Popoluške* (9. 4.) s Lily James a Cate Blanchett.

Na Slovensku sú každý rok v TOP 10 animované rodinné filmy. V prvom polroku sa môžete tešiť napríklad na obľúbených seriálových hrdinov –

Spongebob vo filme: Huba na suchu (5. 2.), *Ovečka Shaun* (5. 3.), ale aj na *Ciľiling a Zver-Nezver* (5. 2.), medzigalaktické vzťahy v *Konečne doma* (26. 3.), *Monster Trucks* (28. 5.), *Minions* (26. 5.) či na ducha, ktorý sa musí vrátiť do školy pre duchov a doučiť sa v *B. O. O.: Bubácky útvar* (4. 6.).

Svoje novinky nám predstavia úspešní režiséri, ako sú napríklad Andy a Lana Wachowski – *Jupiter na vzostupe* (5. 2.), Lukas Moodysson – *My sme najlepši!* (12. 2.), Clint Eastwood – *American Sniper* (19. 2.), bratia Dardennovci – *Dva dni, jedna noc* (19. 3.), Volker Schlöndorff – *Diplomacia* (16. 4.), Paul Thomas Anderson – *Inherent Vice* (23. 4.), Jean-Luc Godard – *Zbohom jazyku* (12. 3.) alebo Tim Burton – *Veľké oči* (19. 2.) o umelkyni, ktorá sa v päťdesiatych rokoch preslávila maľbami detí s veľkými očami. V pozícii režiséra sa však predvedú aj úspešní herci: Angelina Jolie – *Nezlomný* (5. 2.), Russell Crowe – *The Water Diviner* (7. 5.) či Alan Rickman, ktorý si vo svojej komédii *A Little Chaos* (16. 4.) zahral Ludovíta XIV. a Kate Winslet obsadil do úlohy kvetinárky poctenej životnou úlohou.

Na plátnach, samozrejme, nebudú chýbať ani ďalšie hviezdy. Tešiť sa môžete na komédie *Kingsman: Tajná služba* (19. 2.) s dvojicou Colin Firth a Michael Caine a *Focus* (26. 2.) s Willomom Smithom, na akčnú drámu *Run All Night* (16. 4.) s Liamom Neesonom či na sci-fi *Tomorrowland* (21. 5.) s Georgeom Clooneyom.

Na svoje si prídu i návštevníci artovejších snímok. Asociácia slovenských filmových klubov prinesie do kín film *Zázraky* (15. 2.), ktorý získal na MFF Cannes 2014 Cenu poroty, ďalej víťazný film MFF Karlove Vary 2014 *Kukuríčný ostrov* (12. 2.) alebo komédie *Divoké historky* (19. 2.) a *Zo-ran, môj synovec idiot* (19. 2.), ktoré získali Cenu divákov na MFF San Sebastian, respektíve MFF Benátky. Takže dovidenia v kine! y

Začína sa nový ročník Filmového kabinetu

Nový ročník vzdelávacieho cyklu Filmový kabinet sa začína 29. januára semestrom s názvom Od zrodu po Kristove roky. Do júna sa uskutočnia desať prednášok, ktoré sa budú venovať nasledujúcim témam: Vznik filmu (projekcia filmu *Jaskyňa zabudnutých snov*, r. W. Herzog), David Wark Griffith a detail (*Intolerancia*, r. D. W. Griffith), Dokumentárny film a skutočnosť (*Nanuk, človek primitívny*, r. R. J. Flaherty), Vznik slovenskej kinematografie (pásmo šotov súrodencov Schreiberovcov, *Trikrát o Jánošíkovi* – r. Š. Ondrkal, *Zem spieva* – r. K. Plicka), Charles Chaplin a gesto (*Kid a Zaháľči*, r. Ch. Chaplin), Sovietska avantgarda a montáž (*Krížnik Potemkin*, r. S. M. Ejzenštejn), Expresionizmus a expresia (*Metropolis*, r. F. Lang), Vrchoľ nemého filmu a filmová reč (*Utrpenie Panny Orleánskej*, r. C. T. Dreyer), Surrealizmus a Luis Buñuel (*Andalúzsky pes a Zlatý vek*, r. L. Buñuel) a Zvuk vo filme. Prvý ročník Filmového kabinetu sa začal už v januári 2013, SFÚ spustil projekt pri príležitosti 50. výročia svojho vzniku v spolupráci s Asociáciou slovenských filmových klubov. Cyklus sa stretol s pozitívnym ohlasom a úspešní absolventi získali diplom Slovenského filmového ústavu. Cieľom projektu je sprostredkovať divákovi atraktívnu formou znalosti z oblasti kinematografie a podnietiť v nich túžbu po filme a pozaní.

► ZS

Ženské osobnosti slovenských dejín na obrazovke

Na obrazovku RTVS sa na prelome rokov dostáva premiérový cyklus *Prvá* na námet Zuzany Liovej. Ide o dokumentárne portréty žien, ktoré menili našu spoločnosť. Štyri snímky približujú život Magdy Husákovvej Lokvencovej, Ireny Blühovej, Hany Gregorovej a Trixi Čelkovej. „*Cyklus je intímnu spomienkou na osobnosti alternatívnych, ženských dejín, ktoré zostali popri známých mužských hrdinoch (Štúr, Štefánik či Dubček) takmer neviditeľné. Nezáleží na tom, aké boli úspešné. Dôležité je, že sa ako prvé odhodlali vstúpiť na neprebádanú pôdu sebarealizácie a aj napriek tradíciám a predsudkom sa*

rozhodli vybočiť z radu,“ hovoria tvorcovia cyklu, ktorého koproducentom je aj Slovenský filmový ústav. Réžie sa ujali Zuzana Liová, Lenka Moravčíková-Chovanec a Peter Kerekes. Prvé dva diely boli odvysielané už v decembri, ďalšie dva sa budú vysielat 1. a 2. januára 2015 na Dvojke RTVS.

► ZS

Audiovizuálny fond so zmenami

Rada Audiovizuálneho fondu (AVF) schválila na svojom rokovaní 9. decembra nové opatrenia, ktorými reaguje aj na nedávne spochybnovanie vnútorného nastavenia fondu a jeho transparentnosti. O rozruch sa v tomto smere postarala predovšetkým poslankyňa Magda Vášáryová, ktorá fond kritizovala v parlamente a v súvislosti s jeho činnosťou hovorila o podobnostiach z korupcie. Vedenie AVF preto rozposlalo žiadateľom e-mail s otázkou, či sa stretli alebo nestretli s korupciou vo fonde. Tento krok však vyvolal rozporuplné reakcie a výhrady sa objavili aj medzi členmi Rady Audiovizuálneho fondu. Na jej decembrovom zasadnutí uvedené témy opäť rezonovali. Rada napokon schválila návrh riaditeľa AVF Martina Šmatláka na rozšírenie rozsahu doteraz zverejňovaných informácií vo verejnej databáze fondu. Od výzvy č. 1/2015 sa pri hodnoteniach jednotlivých žiadostí bude zverejňovať aj meno každého člena odbornej komisie, ktorý príslušnú žiadosť hodnotil. Zároveň do verejne prístupných informácií pribudne k žiadosti aj autorská a/alebo režisárska explikácia tvorivého zámeru a takisto producerská explikácia realizačného zámeru projektu. Rada schválila s pripomienkami aj návrh obsahovej úpravy procesu posudzovania a hodnotenia žiadostí. V dvojkolovom hodnotení majú mať odborné komisie prístup k údajom o rozpočte a finančnom zabezpečení predloženého projektu až v druhom kole, aby sa v tom prvom zamerali len na posudzovanie jeho obsahovej stránky. Komisie nebudú mať ani vo pred rozpísané finančné prostriedky na príslušnú skupinu žiadostí a budú sa tak môcť sústrediť výlučne na posudzovanie a hodnotenie jednotlivých projektov. K tejto téme sa vrátíme v niektorom z nasledujúcich vydaní mesačníka *Film.sk*.

► dan

Detské časy v rozdelenom svete

► Zuzana Sotáková

Koniec šesťdesiatych rokov. Peter vyrastá u starých rodičov a vymýšľa najrôznejšie spôsoby, ako sa dostať za hranice za rodičmi, ktorí emigrovali do Viedne. Taký je základ príbehu nového hraného filmu režiséra Juraja Nvotu *Rukojemník*.

Spomienky na svoje vlastné detstvo premietli do scenára Peter Pišťanek a Marian Urban, ktorým sa podarilo natáčaním predbehnúť vydanie rovnomennej knihy. „Väčšinou filmy vznikajú na motívy knižne publikovaných románov, poviedok. V tomto prípade však kniha vznikla neskôr ako scenár filmu. Postupne, ako sme písali scenár, Peter vkladal svoje prvotné minipríbehy do tvoriaceho sa románu, ktorý dotvára vesmír filmu a súčasne tvorí autonómny, od filmu nezávislý celok,“ hovorí Urban, ktorý je zároveň producentom *Rukojemníka*. „Hoci s Petrom nie sme úplne rovesníci, nebol problém spájať situácie, charakter, útržky spomienok do celkom nového spoločného príbehu, charakterizujúceho jednu z tragikomických podobn dnes už asi legendárnych šesťdesiatych ro-

kov minulého storočia,“ pokračuje Urban a priznáva, že prakticky každý dialóg a situácia, hlavne čo sa týka detských protagonistov, je spracovaním jeho, Pišťankových aj Nvotových konkrétnych spomienok.

„V mojom detstve podobne ako v *Pišťankovom* hral starý otec veľmi zapamätateľnú rolu. Každý deň ma brával na Kolibu, k Dunaju, na Hrad a rozprával mi príhody zo svojho života. Narodil sa v roku 1883. Ani do škôlky som nemusel chodiť. Keď som to spomínal svojej osemročnej dcére, povedala, že už vie, prečo som taký nevychovaný. Vzťah sa tvorí kontaktom. Absurditu hranice si v našom príbehu uvedomujem srdcom najsilnejšie, keď vnuk znovu získa rodičov a stráca starého otca. Navždy,“ približuje režisér Juraj Nvota.

Do hlavnej úlohy malého Petra si vybral Richarda Labudu (vnuka Mariána Labudu). Ten si opisovane puto so starým otcom vytvoril pred kamerou s Milanom Lasicom a v úlohe starej mamy sa predstaví Libuše Šafránková. „Rukojemník je minulosť, ktorú môžu priblížiť deťom dospelí na vlastnom príbehu,“ myslí si Nvota.

Príbeh snímky, ktorý sa odohráva počas všetkých ročných období, sa nakrúcal v Bratislave a na Záhorí vo Vysokej na Morave, v Záhorskej Vsi, v Borinke a okolí. Počas zimy sa natáčanie presunulo aj do Rakúska (Alpy, Ladovec Kاونertal), keďže na Slovensku neboli priaznivé snehové podmienky. Do Rukojemníka sa podľa tvorcov vyrábali náročné digitálne triky. „Je to historický film, a hoci architekt našiel domy, ulice a byty zo šesťdesiatych rokov, objektív kamery sústredený na akciu postáv nechtiac zabral aj nepatričnú strechu v pozadí či plastové okno v susedstve. Našťastie, grafickou úpravou obrazu sa tieto chyby za peniaze dajú ľahko odstrániť. Ale producent musí riešiť aj väčšie dilemy, ako napríklad či reálne postaviť pol kilometra dlhú hranicu, alebo ju vyrobiť digitálne,“ rozpráva Nvota, ktorý má už svetovú premiéru Rukojemníka za sebou, pretože film sa pod názvom Jak jsme hráli čáru dostal minulý mesiac do českých kín.

„Pôvodne mala byť premiéra v rovnaký deň v Česku i na Slovensku. Pri príprave distribučnej stratégie pre slovenské kiná vyjadril distribútor obavy, že pri nasadení nemenovaného blockbustera a niekoľkých žánrov obľúbených filmov by Rukojemník pravdepodobne nemal šancu prežiť v kinách viac ako týždeň, najmä mimo Bratislavu. Zdá sa, že slovenský film je zväčša to posledné, čo majiteľov kín zaujíma. Navyše Rukojemník patrí k tomu druhu slovenských filmov, aké sa u nás viac než 25 rokov nenakrúcali, preto je veľmi zložitá odhadnúť, aké skupiny potenciálnych divákov môže osloviť. No distribútor a majitelia kín potrebujú najmä istotu,“ prezradil Urban. V Česku podľa neho vzhľadom na niekoľkonásobne väčší počet sál taký problém nie je. Podmienkou českej distribúcie bol však dabing. No v pôvodnej slovenskej verzii by film mali vidieť diváci Českej televízie – jej predstavitelia ju prisľúbili odvyselať v repríze. Český kinodistribútor CinemArt už dokonca ponúka Rukojemníka aj školám. Slovenský distribútor informoval producenta, že bude ponúkať školské predstavenia približne mesiac po uvedení filmu do kín. y

Rukojemník (r. Juraj Nvota, Slovensko/Česko, 2014)

- **CELKOVÝ ROZPOČET FILMU:** 1 562 517 eur (55 percent z rozpočtu tvorí podpora z Audiovizuálneho fondu a RTVS, ostatné prostriedky sú od českých a slovenských koproducentov a partnerov projektu) ▪ **POČET KÓPIÍ, V KTORÝCH SA FILM BUDE DISTRIBUOVAŤ V SLOVENSÝCH KINÁCH:** 15 kusov DCP a toľko blu-ray nosičov, koľko bude potrebných v druhej a tretej vlně distribúcie
- **JANUÁROVÉ PROJEKcie FILMU V KINE LUMIÈRE:** Do 20. januára tento titul nie je v programe kina.

▪ FOTO: haviva.sk

Nevšedný návrat k Povstaniu

► **Róbert Pospíš** (filmový publicista)

Slovenské národné povstanie. Téma, ktorá rokmi nestráca nič zo svojej naliehavosti. Významné jubileum SNP sa v tejto filmovej sezóne snažili uchopiť hneď niekoľkí tvorcovia. Kreatívny dokument režisérky a scenáristky Anny Gruskovej sa v konkurencii určite nestratí. Filmová novinka **Návrat do horiaceho domu** má originálnu hrdinku Chavivu Reickovú, silný odkaz a kladie mimoriadne aktuálnu otázku: Ako môže v krajine, ktorá v SNP bojovala proti extrémizmu, opäť bujniť nenávisť k menšinám?

„Mňa a našťastie aj producentku Mirku Molnár Lachkú zaujala Chaviva svojou odvahou a statočnosťou, kombinovanými so sympatickými ľudskými slabosťami. Pomáhala budovať dnešný Izrael a prešla rovnakým výcvikom ako Ian Fleming, ktorý na základe týchto svojich skúseností vytvoril postavu Jamesa Bonda,“ hovorí o výbere výnimočnej hrdinky Anna Grusková. Vznik filmu **Návrat do horiaceho domu** je úzko spätý s Múzeom Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici. *„Oslovil ma jeho riaditeľ Stanislav Mičev, ktorý rozbehol viacero aktivít na pripomenutie*

pamiatky Chavivy Reickovej a videl aj môj predchádzajúci film Rabínka. Ten rozprával príbeh bratislavskej židovskej aktivistky Gisi Fleischmannovej. Chaviva Reicková sa mala s Gisi stretnúť na Slovensku a dostať od nej peniaze. To však už nebolo možné.“

Chaviva Reicková – žena, ktorá sa neváhala vrátiť do krajiny sužovanej vojnou, vstúpila do britskej spravodajskej služby a bola zanietenou sionistkou. Nešlo o obyčajnú tridsiatničku, jej odvážny boj za slobodu utláčaných prekračuje aj dobové hrdinstvo.

„V súčasných politických pomeroch v Izraeli by film mohol ľahko vyznieť ako jednostranná propa-ganda. To pochopiteľné a krásne nadšenie, s ktorým Židia v Chaviviných časoch budovali svoju zaslúbe-nú krajinu, dnes vstupuje do nových súvislostí. Ako hovorí na začiatku filmu riaditeľ arabsko-izraelské-ho vzdelávacieho campusu, pomenovaného práve po Chavive Reickovej, Palestínci aj Izraelci musia nájsť mierovú budúcnosť a musia sa o ňu usilovať obe strany, lebo to je jediná možná budúcnosť Izraela,“ dodáva k ďalšiemu tematickému rozmeru dokumentu jeho scenáristka a režisérka.

Návrat do horiaceho domu prináša okrem pú-tavého príbehu Chavivy Reickovej aj nové historic-ké skutočnosti. Množstvo archívnych materiálov, putovanie po Chaviviných stopách v medzinárod-nom kontexte a intenzívne spomienky pamätníkov. „Keď Chaviva Reicková odchádzala na misiu späť na Slovensko, do povstania, povedala, že sa vra-cia do Európy ako matka, ktorá sa vrhá do horia-ceho domu po svoje deti. Mimochodom, práve tento európsky rozmer umožnil, že sme dostali podporu z Európskej únie,“ objasňuje názov filmu autorka s pochopením pre ženské postavy. A čo bolo pre Annu Gruskovú počas nakrúcania filmu najnáročnejšie? „Zachytiť vnútorný svet hrdinky, nielen vonkajšie, ale aj jej vnútorné boje. Pomáhajú tomu jej mono-

lógy, ktoré nás filmom sprevádzajú. Vznikli na zá-klade jej listov, spomienok pamätníkov a trochu aj mojej intuície. Ďalej som chcela divákovi poskytnúť aj zmyslové, rýdzo filmové vnímanie jej cesty cez farby, zvuky, hudbu, originálne detaily, ktoré vedú povedať viac než dlhé rozprávania.“

Stojí za to vymeniť lásku či rodinu za hrdinské skutky? Aký je odkaz Chavivy Reickovej – pre Banskú Bystricu, Slovensko, Izrael aj Európu – dnes, v čase silnejúcich nacionalistických hnutí? Aj toto sú naliehavé otázky kreatívneho dokumentu Anny Gruskovej, ktorá pozýva divákov na film týmito slovami: „Popri púťavom Chavivinom príbehu sa v ňom môžu dozvedieť veľa o histórii budovania Izraela, o Slovenskom národnom povstaní z málo známeho aspektu úlohy spojeneckých misíí alebo o výcviku Jamesa Bonda. A môžu rozmýšľať nad tým, ako by sa zachovali oni, keby im horel dom. Aj nad tým, či nám v Európe náhodou už opäť niečo nehori.“

Na vzniku snímky sa koprodukčne podieľal aj Slovenský filmový ústav. Tento dokument sa bude premietiť v kinách vďaka iniciatíve jeho tvorcov a producentov, nemá klasické uvedenie prostredníctvom distribučnej spoločnosti. Viac informácií o Návrate do horiaceho domu nájdete na internetovej stránke www.haviva.sk. y

Návrat do horiaceho domu (r. Anna Grusková, Slovensko, 2014)

▪ CELKOVÝ ROZPOČET FILMU: 81 000 eur (podpora AVF: 17 000 eur) ▪ POČET KÓPIÍ, V KTORÝCH SA FILM BUDE DISTRIBUOVAŤ V SLOVENSÝCH KINÁCH: Naplánované sú DCP nosiče, blu-ray a DVD formáty, konečný počet nebol v čase uzávierky Film.sk známy a závisel od úspechu vo fundraisingovej kampani. ▪ JANUÁROVÉ PROJEKCIE FILMU V KINE LUMIÈRE: Do 20. januára tento titul nie je v programe kina.

Scenaristka a režisérka Anna Grusková počas nakrúcania filmu Návrat do horiaceho domu. • FOTO: haviva.sk

Dokument je pre skladateľa najťažší

► Mariana Jaremková (filmová publicistka)

Meno hudobníka a skladateľa Vladimíra Martinku sa spája najmä s filmami režisérky Mariany Čengel Solčanskej, ale spolupracoval aj s ďalšími tvorcami. Dokázal sa hudobne zmocniť nielen témy zo súčasnosti, ale aj historického materiálu. Jeho hudba znie aj v niekoľkých zaujímavých dokumentoch, najnovšie sprevádza príbeh farára Mariána Kuffu **Opri rebrík o nebo.**

■ FOTO: archív V. Martinku

„Dobrá filmová hudba musí tvoriť jednotu s filmom, a teda nemá byť počuteľná,“ povedal v jednom rozhovore skladateľ Vladimír Godár. „Dobrá filmová hudba je tá, ktorú si nevšímam,“ tvrdil v inom rozhovore skladateľ Marek Piaček. Súhlasíte s nimi?

– V podstate áno. Je to dané tým, že hudba by mala dopĺňať dejovú a významovú rovinu filmu, a pokiaľ to všetko funguje, stáva sa prirodzene súčasťou filmu. Hudba musí, samozrejme, fungovať kompozične, štýlovo, ale dôležitá je aj jej dynamika a hlasitosť finálnej mixáže zvukovej stopy do filmu. Preto chcem byť vždy pri záverečnej mixáži, respektíve pri kontrolnej projekcii. Niekedy stačí ubrať alebo pridať jeden-dva decibely, aby hudba lepšie splynula so zvukovou stopou.

Ste najmä interpret klasickej hudby a aj vaše ďalšie aktivity k nej smerujú, založili ste festival Letné koncerty komornej hudby. Ako ste sa vlastne dostali ku komponovaniu filmovej hudby?

– Do svojich 26 rokov som sa aktívne venoval klavíru, koncertom a komornej hudbe, posledných 10 rokov som dal interpretáciu na druhú koľaj, hoci mi to občas chýba... Ku komponovaniu filmovej hudby som sa dostal v USA počas štúdií na North Carolina School of Music. Nejakou náhodou som sa dostal k prednáške o filmovej hudbe, ktorá ma zaujala. Začal som tam neoficiálne navštevovať vyučovanie filmovej hudby/kompozície. Ďalej som pokračoval na Boston Conservatory, ktoré som ukončil s Artist Diploma piano performance. V Bostone som mal možnosť navštevovať Berklee College of Music, čo som hneď využil na rôzne predmety, ako je história filmovej hudby, kompozícia, základy aranžovania, jazzu, technológie. Filmová hudba mi dala väčšiu možnosť hudobnej kreativity, od nápadu a kompozície cez orchestráciu, dirigovanie a nahrávanie až po mixáž.

Veľa času ste strávili štúdiami v zahraničí. Venovali ste sa v rámci nich viac interpretácii ako kompozícii?

– Zahraničné štúdiá patrili klavírnej interpretácii. Až po ukončení štúdia v Bostone ma zobraли na Filmovú akadémiu Baden-Württemberg v Stuttgarte, kde som študoval kompozíciu, psychológiu hudby vo filme, hudobnú produkciu, jazz. Odvtedy sa venujem filmovej hudbe. Na škole sme mali dosť veľa možností hudbu aj naživo nahrávať, takže sme získali neoceniteľné skúsenosti s hudobnou produkciou. Nahrávali sme s filmovým orchestrom Babelsberg v Berlíne, German pops v Bauer Studios v Ludwigsburgu, Manheimsky Big-

Band a inými telesami. Na tejto škole bola už reálna komunikácia režisér – skladateľ, robili sme hudbu do krátkych filmov a konzultovali s profesormi. Študuje sa tam réžia, scenár, strih, kamera, a tak nikdy nie je núdza o projekty, ktoré potrebujú hudbu. Táto škola bola veľmi prínosná, aj pre kontakty, ktoré som tam získal. Robil som tam filmy pre Arte a Unicef.

Pravidelne spolupracujete s režisérkou Marianou Čengel Solčanskou. Ako k tejto spolupráci došlo a ako vyzerá dnes?

– Prvý raz som pre ňu robil trailer k filmu *Legenda o lietajúcom Cypriánovi* a potom som robil hudbu do celej snímky. Vždy si s Marianou sadnem a zisťujem, kde chce hudbu, čo má celý film vyjadrovať, kde sú dôležité miesta, kde potrebujeme akcenty, kde má hudba zmeniť charakter. V prvej fáze to nechám v sebe uležať, potom urobím nejaké základné témy, prípadne varianty alebo niečo iné, čo by podľa mňa mohlo fungovať. To jej pošlem v elektronickej podobe alebo si to vypočujeme spolu a rozprávame sa o tom. Dalo by sa povedať, že mám voľnú ruku, Mariana nerieši, či mám dať niekde klarinet, alebo flautu. Nechá na seba hudbu pôsobiť a rýchlo vie povedať, či je to správna cesta, alebo nie. Myslím, že si s Marianou dobre rozumieme. Jedine proces vzniku hudby do filmu *Láska na vlásku* bol celkom iný – bolo tak málo času, že som jej neposielal žiadnu hudbu, pretože by som ju aj tak nemohol zmeniť. Mal som iba 4 týždne na 70 minút orchestrálnej hudby, to sú 4 minúty hudby denne vrátane kompletnej partitúry. Bolo to ťažké v tom, že k tomu, čo som urobil jeden deň, som sa na druhý deň už nemohol vrátiť, lebo by som nestihol ďalšiu skladbu. Ťažké bolo aj rozhodovanie o niektorých témach, keď som vedel, že ich ešte budem potrebovať a nebudem ich môcť meniť, lebo už budú v nejakých častiach filmu napísané. Bolo to, akoby maliar maľoval vždy iba malú odkrytú časť obrazu, potom šablónu posunul a maľoval ďalej.

Je rozprávka pre skladateľa náročná? Je detský poslucháč náročnejší?

– Myslím si, že rozprávka je pre skladateľa vďačnejšia, a to pre značný posun hraníc hudby, ktorá musí vždy jasne vyjadrovať tú správnu náladu, je dosť priamočiara a nemusí sa schovávať. Ak vidíme postavu zosobňujúcu zlo, hudba tento charakter podporí, keď vidíme niekoho radať sa, opäť sa to vyjadrí aj hudbou. V podstate sa tu pracuje princípom leitmotívov. Záleží potom už len na tom, koľko

miesta pre hudbu nechal režisér, či na nej postavil nejaké scény, alebo rozpráva väčšinu deja prostredníctvom dialógov. Na rozprávke je určite náročnejšie množstvo hudby, ktorú treba napísať – v tomto žánri tvorí hudba často okolo 80 percent filmu.

Positívny ohlas mal dokument *Posledná maringotka*. Spomínate si na túto prácu? Bola to jedna z vašich prvých spoluprác na dlhometrážnom filme...

– *Posledná maringotka* bol veľmi pekný projekt. Film mal v sebe čaro romantiky a zároveň smútok z vymierajúceho umenia. Hudbou som reflektoval jeho obsah a zvolil som „folklórne“ nástroje, ako akordeón, cimbal a malý sláčikový orchester. Akordeón reprezentoval samotu, nostalgiu a smútok, ale miestami ožil spolu s cimbalom a malým orchestrom, aby opäť reprezentoval radosť a život.

V tom istom roku išiel do kín aj *Rozhovor s nepriateľom*, čo je komorný film a váš hraný debut.

– Áno, to bol môj prvý celovečerný film. Výborná spolupráca s režisérom Patrikom Lančaričom, ktorý bol veľmi otvorený mojim nápadom a zároveň mal veľmi jasnú predstavu o emóciách filmu. Bol pri celom nahrávaní hudby a aj počas neho sa kreatívne zapájal. Tento projekt bol veľmi špecifický aj tým, že som si celú hudbu nahral sám, rozkladal som mikrofóny, stojany, káble... Sám som si to aj mixoval u seba v štúdiu, čo robím pri svojich filmoch vždy, keď to čas dovolí. Je to pre mňa súčasťou hudobného procesu.

Do kín nedávno vstúpil český dokument *Opri rebrík o nebo*, ku ktorému ste komponovali hudbu. Je z úplne iného prostredia, ako bola *Posledná maringotka*. Ako sa vám hľadali hudobné motívy do filmu o kňazovi Mariánovi Kuffovi?

– Podľa mňa sú dokumentárne filmy pre hudobného skladateľa jedným z najťažších žánrov. Vždy je otázne, koľko emócií môže človek vložiť do dokumentu bez toho, aby divák príliš smeroval k nejakému názoru. Je to, samozrejme, vždy otázka pre režiséra. Vo filme *Opri rebrík o nebo* hudba viac reprezentuje situácie ako skutočné emócie ľudí.

Pri filme *Mŕtvola musí zomrieť* ste spolupracovali s Vašom Patejdlom, pri poslednom dokumente s Alanom Vitoušom. Bolo pre vás zaujímavé pracovať na hudbe ešte s niekým iným?

– V oboch týchto projektoch chcel režisér nejakú odlišnosť v hudbe. Takže sme mali rozdelené tematické oblasti, do ktorých každý z nás komponoval

svoju hudbu. Potom pri stretnutí s režisérom sme si tú hudbu pustili a obaja sme hovorili, čo si o tom myslíme, prípadne sme navrhovali kreatívne riešenia. Pri dokumente *Opri rebrík o nebo* si režisérka nasadila do filmu hudbu Alana Vitouša z CD, ja som dokonponoval ostatné miesta snímky. Okrem toho som spolupracoval na jednom americkom filme, kde som robil hudbu s austrálskym skladateľom. Aj tam sme si rozdelili tematické oblasti filmu a v záverečnej fáze sme zjednocovali naše kompozície. Pokiaľ sa obaja skladatelia dokážu pochopiť, môže to byť veľmi prínosný spôsob práce. Človek totiž robí niektoré veci podvedome stále rovnako, nenapadne mu vybočiť, urobiť niečo inak. Práca vo dvojici môže nové možnosti otvoriť.

V československej kinematografii má filmová hudba silnú tradíciu, napríklad Zdeněk Liška mal silné dramatické čítanie a chuť experimentovať. Ako vnímate vy túto tradíciu filmovej hudby?

– Zdeněk Liška bol v úplne inej situácii ako dnešní skladatelia. Mal vybudovanú silnú pozíciu, určite mal pri tvorbe hudby podstatne väčšiu tvorivú slobodu, mohol byť kreatívnejší a experimentovať. Keď v päťdesiatych rokoch začínal s komponovaním, mala hudba vo filme veľmi dôležitú úlohu, pretože ruchová stopa bola minimálna alebo neexistovala, takže hudba niesla kompletnú emóciu, dramatickosť. Dnes to tak už nie je. Hudba musí byť ešte pred nahrávaním schválená v elektronickej podobe, aby pri nahrávaní nevzniklo žiadne „prekvapenie“ pre režiséra. To zároveň dáva režisérovi možnosť posúdiť hudbu, ktorá ma vzniknúť pre jeho film, čo je dôležité. Všetko má teda svoje za aj proti. V Hollywoode je jediný skladateľ, ktorý ešte stále hrá svoje melódie režisérovi na klavíri a nemusí robiť elektronické napodobeniny orchestra – je to John Williams.

Kto formoval vaše uvažovanie o filmovej hudbe?

– V základe to bola klasická hudba ako prostriedok na vytváranie emócií a pocitov. Filmová hudba už od začiatkov čerpała z klasiky, dokonca veľa klasických skladateľov robilo aj hudbu do filmov – napríklad Šostakovič a Prokofiev. Mám pocit, že filmová hudba sa v nejakých cykloch stále obracia k tejto starej tradícii. Samozrejme, že v súčasnosti zohráva veľkú úlohu aj technológia – elektronika, rôzne spôsoby, ako upraviť a modifikovať zvuk, môžeme vyrobiť nástroje, ktoré neexistujú, dajú sa spájať ambientné zvuky s nástrojmi až do experimentálnej skladby... To všetko máme dnes oko-

lo seba, na skladateľa to vplýva a nepriamo ho to i formuje.

V rozpočte slovenského filmu je hudba často okrajová záležitosť, pocítili ste to niekedy?

– Bohužiaľ áno. Vo svete je bežné, že na produkciu pôvodnej hudby ide tri až päť percent z celkového rozpočtu. Keď vezmeme do úvahy, že hudba často tvorí 50 percent vnímania filmu, tak to vôbec nie je veľa. U nás to však, bohužiaľ, často klesne aj pod jedno percento. No zase to závisí od projektu, je rozdiel, či potrebujem na tri dni symfonický orchester, alebo robím elektronicko-ambientnú hudbu, ktorá vznikne kompletne v počítači.

Ako vnímate filmovú hudbu ako divák? Máte „svojho“ skladateľa?

– Keď pozerám film, ktorý u mňa funguje, tak primárne neriešim hudbu. Samozrejme, vždy ju vnímam o čosi viac ako bežný divák. Ak sa mi film alebo hudba v ňom veľmi páči, niekedy si ho pustím čisto študijne a hudbu podrobne analyzujem – jej formu, orchestráciu, zaujímavé momenty a podobne. „Svojho“ skladateľa nemám. Mal som rôzne obdobia, keď som bol zaniietený pre hudbu jedného alebo druhého skladateľa. Menovať by som mohol jedine Ennia Morriconeho, ktorý má svoj rukopis a vie písať výborné melódie. Pracoval som tri mesiace v Los Angeles u Christophera Younga, spoznal som sa s rôznymi ľuďmi a zistil som, že písanie hudby v L. A. je čím ďalej, tým viac o tímovej spolupráci, o šablónovej hudbe. Je to, bohužiaľ, dané aj neuveriteľnou časovou tiesňou skladateľa. Naučil som sa tam, ako zvládať zložitú produkciu hudby, logistiku celého procesu. Preto preferujem európskych skladateľov, v ktorých hudbe stále cítim autorský rukopis, jej celistvosť a celistvosť celého konceptu.

Na čom pracujete teraz?

– Momentálne si užívam pokoj, mal som v posledných mesiacoch veľa práce s filmom *Láska na vlásku* a s orchestráciou k nórskeму filmu *Captain Sabeltann*. V januári budem prednášať na Filmovej akadémii Baden-Württemberg, budem robiť orchestráciu ďalšieho filmu a mám nahrávanie a dirigovanie zahraničnej filmovej hudby s orchestrom v Slovenskom rozhlase.

□ Rozšírenú verziu rozhovoru čítajte na www.filmsk.sk.

Rok 2015 s programom 5

► Daniel Bernát

V novom roku sa s fungovaním Audiovizuálneho fondu spája niekoľko novín. Jednou z nich je poskytovanie podpory v novom programe 5, ktorý sa týka audiovizuálneho priemyslu. Tento program má byť stimulom aj pre zahraničné produkcie, aby svoje projekty nakrúcali na Slovensku a v spolupráci so slovenskými štábmi. O tomto opatrení sa hovorí už nejaký čas. Ako je teda program nastavený?

Do letného dvojčísťa *Film.sk* roku 2013 písala Barbara Vidlička Vrtová tému o tom, ako na Slovensko pritiahnúť zahraničné filmové produkcie. V článku spomínala aj rôzne stimuly, ktoré v tomto smere poskytujú viaceré európske krajiny. Približne v tom istom čase predstavil minister kultúry Marek Maďarič verejnosti návrh, ktorý mal za cieľ aj vyvolanie záujmu o nakrúcanie a realizáciu audiovizuálnych diel na Slovensku. V princípe ide o známy nástroj podpory audiovizuálneho priemyslu – keď producent preinvestuje na realizáciu diela na Slovensku aspoň 2 milióny eur, môže získať 20 percent oprávnených výdavkov späť. Na takúto podpornú činnosť otvoril Audiovizuálny fond v septembri minulého roka nový program 5 – Podpora audiovizuálneho priemyslu v Slovenskej republike. „Zatiaľ evidujeme len predbežný záujem o bližšie informácie k tomuto programu a nemáme ešte zaregistrovaný ani jeden projekt,“ hovorí riaditeľ Audiovizuálneho fondu Martin Šmatlák. „Ak nejaký projekt bude zaregistrovaný, fond sprístupní informácie o ňom vo svojich verejných databázach tak, ako to robí aj doteraz pri všetkých žiadostiach o podporu audiovizuálnej kultúry.“

Poskytovanie dotácie

Od počtu a charakteru zaregistrovaných projektov sa bude odvíjať aj výška finančnej dotácie, ktorá je viazaná na osobitný príspevok zo štátneho rozpočtu. „Pri registrácii projektu musí žiadateľ predbežne určiť obdobie, v ktorom plánuje po splnení určených podmienok požiadať fond o poskytnutie dotácie. Následne fond oznámi ministerstvu kultúry, koľko finančných

prostriedkov v príslušnom rozpočtovom roku bude na tento účel potrebovať,“ ozrejmuje riaditeľ Audiovizuálneho fondu. „Výhodou nášho systému podpory je, že na jednej strane bude fond môcť presnejšie naplánovať svoje požiadavky na finančné zabezpečenie tohto podporného programu a na druhej strane zase prijímateľ podpory nebude musieť byť limitovaný ročným rozpočtovým hospodárením fondu, ale môže si realizáciu projektu a čerpanie podpory naplánovať na celé obdobie troch rokov od registrácie svojho projektu,“ dodáva Martin Šmatlák.

Na vyhodnocovanie žiadostí v programe 5 nezriaďuje fond žiadnu osobitnú komisiu. Podľa Šmatláka by mal do tohto procesu, keď sa dotácia udeľuje až ex post, „čo najmenej vstupovať princíp výberu prostredníctvom komisií či jednotlivých rozhodovateľov. Lebo v neistote, či sa projekt napokon zapáči nejakej komisii, alebo nie, sa len veľmi ťažko investujú neštátne prostriedky do takej podnikateľskej veľmi atraktívnej oblasti, akou je produkcia filmov na Slovensku.“ Ide teda o určitú formu „automatickej“ podpory, no žiadateľ musí splňať nastavené podmienky – teda preinvestovať oprávnené výdavky v sume najmenej 2 milióny eur na realizáciu zaregistrovaného projektu a potvrdiť túto skutočnosť správou nezávislého audítora. Fond potom „s takýmto žiadateľom uzavrie zmluvu o poskytnutí dotácie v sume, ktorá zodpovedá výške určenej zákonom – teda 20 percent výdavkov vynaložených na realizáciu projektu a preukázateľne uhradených subjektom, ktoré sú zdaňované v Slovenskej republike,“ uvádza Šmatlák.

Kultúrny test

Pri registrácii projektu musí žiadateľ zároveň vyplniť kultúrny test, ktorý sa skladá z troch častí – základné kritérium (dielo nemá pornografický charakter), kultúrne kritériá a realizačné kritériá. Kritériá sú nastavené tak, aby žiadateľ mohol v jednotlivých kategóriách odpovedať áno/nie. V časti kultúrne kritériá sa zohľadňuje napríklad to, či má projekt nejaký súvis so slovenskou alebo s európskou kultúrou, históriou či prírodným dedičstvom, či sa jeho téma zaoberá niektorou z významných spoločenských hodnôt v európskom kontexte, aký je pôvodný jazyk diela, ako dielo prispieva k rozvoju žánru či audiovizuálnej kreativity, aký je jeho vzťah k rozvoju audiovizuálnej výchovy alebo hodnotovej orientácie detí a mládeže, či sa na diele podieľajú aj tvorcovia, ktorí už získali významné ocenenia, a podobne. V tejto časti môže žiadateľ získať maximálne 24 bodov. V časti realizačné kritériá sa zohľadňuje štátna príslušnosť členov štábu, predpokladané zabezpečenie distribúcie diela v štátoch Európskeho hospodárskeho priestoru, nakrúcanie v lokalitách Slovenskej republiky, využitie tunajších dodávateľských služieb či plánovaná zvuková alebo obrazová postprodukcia na Slovensku. Aj tu je maximálny počet bodov 24. Žiadateľ musí splniť základné kritérium a z celkového počtu získať aspoň 24 bodov, pričom 9 bodov musí mať za kultúrne kritériá. Podľa Šmatláka stačí na vyhodnotenie testu „základná administratívna kontrola“. Žiadateľ sa pritom musí zaviazat, že dielo bude spĺňať kritériá kultúrneho testu aj po jeho dokončení, v opačnom prípade môže fond požiadať o vrátenie poskytnutej dotácie.

V súvislosti s kultúrnym testom sa ponúka otázka, či nastavené kritériá nie sú pre niektorých potenciálnych žiadateľov príliš zväzujúce. Riaditeľ AVF ich považuje za štandardné a porovnateľné s podobnými podpornými systémami v iných európskych krajinách. „Vychádzajú z toho, že základnou legitimitou na poskytovanie štátnej pomoci na audiovizuálnu produkciu v Európe je kultúrny charakter podporeného diela, a nie podnikateľský charakter činnosti súvisiacich s produkciou filmov alebo s ich obchodným zhodnocovaním. Aj preto musí byť

ten kultúrny charakter primerane „preukázaný“ kultúrnym testom.“ Kultúrny test nemusí žiadateľ vyplňať v prípade, že registrované dielo má koprodučný štatút.

O pojmoch žiadateľ a projekt

Žiadateľom o registráciu projektu v programe 5 môže byť právnická osoba, ktorá je producentom či koproducentom projektu alebo poskytuje producentovi služby súvisiace s realizáciou projektu. V tomto prípade nie je rozhodujúce, kde má žiadateľ sídlo, ale finančné prostriedky môže fond poskytnúť len prijímateľovi, ktorý má sídlo alebo organizačnú zložku na území Slovenskej republiky. Martin Šmatlák argumentuje tým, že fond má aj po poskytnutí podpory právo na vykonanie kontroly dokladov, ktorými sa má preukázať oprávnenosť výdavkov.

Podpora v rámci programu 5 sa neviaže na ročný rozpočet Audiovizuálneho fondu, ktorý pokrýva jeho bežnú podpornú činnosť. Nebude teda „znevýhodňovať“ žiadateľov v iných programoch fondu. Čo sa týka výhod pre žiadateľov v programe 5, riaditeľ AVF pripomína možnosť spájania viacerých diel do jedného projektu. Ide o najviac tri kinematografické diela (každé v dĺžke aspoň 70 minút) alebo o televízny seriál s rozsahom najmenej 13 častí (každá z nich s dĺžkou aspoň 40 minút). „Určený limit oprávnených výdavkov najmenej 2 milióny eur musí žiadateľ dosiahnuť iba v celkovom súčte, pričom nie je rozhodujúce, aký podiel z tohto súčtu tvoria výdavky na jednotlivé diela. Napríklad ak žiadateľ zaregistruje ako projekt „balík“ troch kinematografických diel a na tom najväčšom z nich dosiahne oprávnené výdavky v sume 1,5 milióna eur, môže k nemu pričleniť dve menšie diela, ktoré by ten limit samostatne nikdy nedosiahli,“ vysvetľuje Martin Šmatlák. Projekt, ktorý sa uchádza o podporu v programe, pritom môže získať aj dotácie z ďalších podporných programov fondu alebo financie z iných verejných zdrojov. V tomto prípade však nemôže dochádzať k duplicite konkrétnych vyúčtovaných výdavkov.

Určite bude zaujímavé sledovať, aký efekt bude mať toto nové opatrenie v roku 2015.

Dolanov slovník emócií

► **Nina Šilanová** (filmová publicistka)

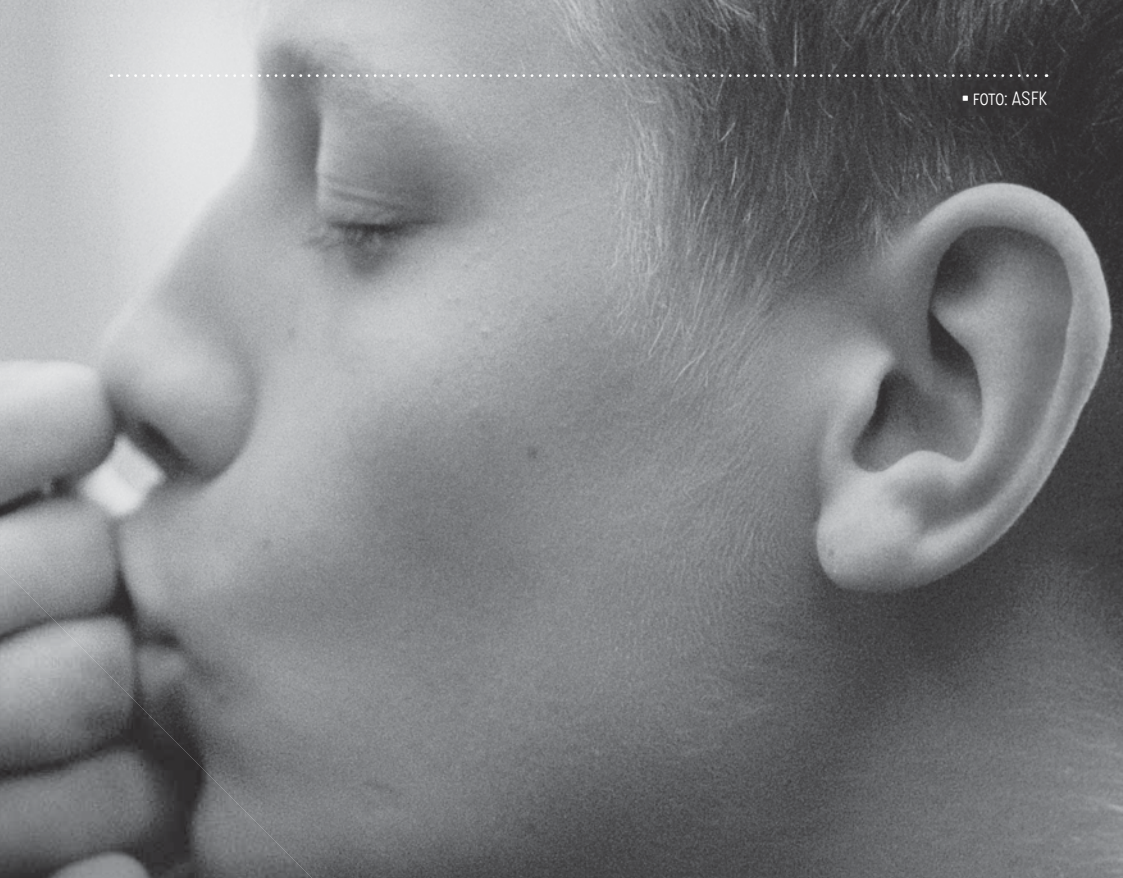
Režisér filmov o dospievaní (*Zabil som svoju matku*), odcudzení (*Imaginárne lásky*), transsexualite (*Laurence*) či homofóbie (*Tom na farme*) má neuveriteľných 25 rokov. Nebolo by to až také zvláštne, veď každý režisér môže nakrúcať od svojich študentských čias, no to, čo sa darí Dolanovi na poli kinematografie, občas dokáže vyraziť dych. Stalo sa to aj na poslednom udeľovaní cien v Cannes, kde sa najmladší režisér v súťaži „podelil“ o Cenu poroty paradoxne s 83-ročným Jeanom-Lucom Godardom. Dolan tam uspel s filmom *Mami!*, ktorý vstupuje do slovenských kín.

Dolanova najnovšia snímka sa vracia k téme matky, ktorá sa objavila už v jeho prvom filme: „... pretože chcem, aby vždy vyhrala, aby si mohla vymýšľať problémy, o ktorých potom môže povedať, že ich všetky vyriešila, pretože je to ona, cez koho si sám kladiem otázky a koho chcem počuť kričať. Chcem, aby ona mala pravdu, keď sa my mylíme, a je to ona, kto bude mať vždy posledné slovo, nech sa deje čokoľvek. V čase, keď som nakrúcal film *Zabil som svoju matku*, som mal pocit, že chcem svoju matku potrestať. Ubehlo len päť rokov a ja mám pocit, že filmom *Mami!* to chcem teraz odčiniť. A na viac sa ma nepýtajte.“

Diane „Die“ Després (Anne Dorval) je charizmatička a sexi žena, miestami príliš expresívna a vulgárna, na čo má istý vplyv aj nedávna smrť jej manžela a komplikovaný vzťah so synom Stevom (výnimočný Antoine-Olivier Pilon), trpiacim syndrómom ADHD (poruchou pozornosti s hyperaktivitou). Vzťah matky a syna nie je štandardný, ale štandardné nie je ani Stevovo správanie. Die (symbolická prezývka?) je

však silná mama a aj napriek zložitým každodenným situáciám, spojeným s finančnými problémami a nemožnosťou nájsť si vhodné zamestnanie, jej nechýba humor, nadhľad a sarkazmus. Ako každá matka má aj ona svoje sny a predstavy o synovi – že raz dokončí strednú školu, dostane sa na vysokú, ožení sa a založí si vlastnú rodinu. Stevova prchká povaha však popiera a znemožňuje jej snahy o ich záchranu. Tento vzťah je taký deštruktívny, že je od začiatku odsúdený na zánik... Do deja však vstupuje psychicky labilná suseda Kýla (Suzanne Clément).

Bývalá učiteľka zrejme takisto nevládla v živote svoje emócie, čo sa prejavilo na jej zajakávaní a v jej rezervovanej povahe. Kýla na rozdiel od Steva v sebe všetky pocity dusí. Jej náhla prítomnosť naplní ostatné postavy pocitom šťastia a porozumenia. Každý z nich vie určitým spôsobom zlomiť malý kúsok bariéry v duši toho druhého. Spolu tvoria zvláštnu trojicu, akú sme už možno videli aj v *Imaginárnych láskach*. Ich správanie však určujú iné motivácie. Existuje

medzi nimi erotické napätie, obyčajné priateľstvo, pocit spolupatričnosti, porozumenie, láska, ale aj istý druh nenávisťi či zlosti, ktorý vždy vychádza z ich momentálneho psychického rozpoloženia.

Režisér zvolil pre svoj film netradičný formát 1 : 1, čím vytvára dokonalý štvorec, z ktorého emócie nemajú šancu uniknúť. Dolan rámuje tváre svojich protagonistov, sleduje ich mimiku a niekedy je aj pohľad či šklbnutie v tvári viac než slovná výpoveď. Kamera je občas nestranným pozorovateľom, inokedy vytvára detailné portrétné zábery a stáva sa ďalšou postavou príbehu. Herecký koncert je natoľko presvedčivý, že divák len ťažko nepodľahne silným emóciám sršiacim z každej postavy. Nečakané chvíle zúfalstva, zlosti a strachu strieda chvíľkové uvoľnenie, stav pokoja, keď sa postavy môžu nadýchnuť, aby v nasledujúcom obraze nastala ďalšia erupcia sopky, ktorou Steve nepochybne je.

Do dusivej atmosféry zasiahol šikovným a vtipným spôsobom aj samotný režisér, keď v dvoch momentoch filmu naznačil tento nádych aj formálne – „roztiahnutím“ obrazu.

Mladučký Dolan je nielen režisérom, ale i tvorcom scenára, vie umne spojiť filmový obraz a hudobnú zložku, čo sa môže niekomu javiť ako samoúčelné, ale funguje to. Vyžíva sa v hitoch súčasnej popkultúry, pričom niektoré skladby tvoria priamo súčasť deja. Jeho vyjadrovanie je odvážne a svieže, pomalé zábery kombinuje s videoklipovými sekvenciami. Dolan svoje filmy rád štylizuje, preto nemôžeme od snímky *Mami!* očakávať klasickú rodinnú drámu. Skôr treba chápať všetky jeho obrazové vyjadrenia (aj samotnú hru s formátom) metaforicky ako vyjadrenie nekonečnej škály emócií od hurónskeho smiechu cez plač a hysterický krik až po lešť, stratu a nakoniec i nové nádeje... y

Mami! (Mommy, Kanada, 2014) _SCENÁR A RÉŽIA: Xavier Dolan _KAMERA: André Turpin _STRIH: X. Dolan _HUDBA: Noia _HRAJÚ: Anne Dorval, Antoine-Olivier Pilon, Suzanne Clément, Alexandre Goyette, Patrick Huard a iní _MINUTÁŽ: 134 min. _HODNOTENIE: ●●●●●
_JANUÁROVÉ PROJEKcie FILMU V KINE LUMIÈRE: Do 20. januára tento titul nie je v programe kina.

Vyššia moc a kríza jedného manželstva

► Petra Macháliková (scenáristka a dramaturgička)

Slabosť človeka, na ktorého sa spoliehame, sa veľmi ťažko odpúšťa. Ešte ťažšie sa však odpúšťa vlastné zlyhanie. Presviedča nás o tom aj režisér Ruben Östlund vo svojom najnovšom celovečernom hranom filme *Vyššia moc*.

Názov snímky súvisí s latinským slovným spojením *vis maior*, čo v právnej terminológii znamená mimoriadnu, nezvratnú a nepredvídateľnú udalosť, pri ktorej dôjde ku škode. Už v rímskom práve platila zásada *Casus a nullo praestatur*, čo v preklade znamená, že za náhodu nikto nezodpovedá. Na tejto premise je postavený aj film *Vyššia moc*. Je to však skutočne tak? Môžeme svoje správanie ospravedlniť „vyššou mocou“?

Štvorčlenná rodina zo Švédska prichádza stráviť dovolenku do francúzskych Álp. Jedna nevinná, umelo riadená lavína však dokáže strhnúť pozlátko, ktoré si táto rodina stihla okolo seba rokmi utvoriť. Otec a hlava rodiny Tomas počas zdanlivej hrozby lavínového nebezpečenstva utečie a nechá svoju manželku Ebby s dvomi malými deťmi odkázaných na seba. Ebby je jeho konaním šokovaná. Nevie, ako sa s tým vyrovná, a tak zo začiatku mlčí. Samotný Tomas sa správa, akoby sa nič nestalo. Lavína sa však už spustila, nič ju nemôže zastaviť.

Tradičnou rolou muža v spoločnosti je ochrana rodiny a starostlivosť o ňu. Tomas však v tejto základnej úlohe zlyháva. Vec je o to absurdnejšia, že

napokon nešlo o reálne ohrozenie. Manželia však o tom medzi sebou nedokážu hovoriť, príliš dlho o svojich pocitoch mlčali. Ebby teda využíva svoje okolie ako nárazovú plochu. Možno sa tak cíti viac v bezpečí. Keď sa Tomasovo popieranie zlomí, na povrch vypláva oveľa viac, ako by ktokoľvek z nich čakal. Tomas je degradovaný nielen v očiach manželky, ale aj detí.

Režisér Östlund zároveň konfrontuje ústrednú dvojicu s ďalšími pármí. Dvadsaťročná Fanny a jej starší, rozvedený partner Mats musia čeliť vlastnej kríze tvárou v tvár tej, ktorú zažívajú Tomas a Ebby. Dôvera a pochybnosti – Mats predsa takisto už raz sklamal a nepostaral sa o rodinu, opustil ženu i deti. Kto zaručí, že to nespraví znovu?

Predstava Ebby o postavení matky a manželky je konfrontovaná s nekonformným prístupom ďalšej hotelovej návštevníčky, ktorá vyznáva voľné manželstvo, keď si, zjednodušene povedané, každý môže bez výčitiek robiť to, čo chce.

Režisér Ruben Östlund si vyberá sociologicky ladené témy, rád sa hrá s divákom a tak je to aj v prípade *Vyššej moci*. Vo filme o manželskej kríze kladie

dóraz na vizuálnu stránku, pričom zvuk sa veľakrát dostáva do kontrastu s obrazom. Vďaka výtvarným, niekedy až nepohodlne dlhým záberom dáva pocíť aj divákovi prázdnotu tohto sveta. Pohľady na často vyľudnenú zasneženú krajinu či neustále prítomný zvuk vybuchujúcich náloží, ktorými sa spúšťajú riadené lavíny, vyjadrujú vnútorné rozpoloženie hrdinov. Statické scény pripomínajú naaranžované obrazy toho, čo chceme vidieť – na povrchu sa zdanlivo nič nedeje, pohyb sa odohráva vnútri. Na odkrytie vzťahov výborne poslúžilo hotelové prostredie, hrdinovia sa ocitajú na pomedzí komfortu a krutej, divokej prírody.

Film *Vyššia moc* sa skladá z kapitol, ktoré sú tvorené rovnako plynúcimi dňami. Rodina medzi sebou nekomunikuje. Dlhé a pomalé jazdy na lyžiarskych vlekoch zvyšujú vnútorné napätie a dotvárajú atmosféru. Na jej podčiarknutie využíva režisér aj Vivaldiho *Štyri ročné obdobia* a vynikajúco sa mu to darí v scéne, keď Tomasa strhne dav opitých

mladíkov. Polonahé spotené telá natriasajú sa na diskotéke v kombinácii s Vivaldiho hudbou – kontrast vážneho a prízemného – predstavuje zúfalstvo Tomasa, ktorý nevie, či kričať, plakať, alebo sa smiať. Režisér tne do živého, keď Tomas plače sám nad sebou, konfrontovaný s realitou.

Östlund však súčasne ponecháva divákovi určitý nadhľad. Vďaka neustále prítomnej irónii film neskĺza do ťaživej drámy. A nerobí to ani v závere, keď treba udržať zdanlivú rodinnú dokonalosť aspoň pred deťmi. Tak ako na začiatku filmu padá na krajinu mliečna hmla, v ktorej sa postavy strácajú, aby vyšli „vynovené“. Ebby s Tomasom zahrajú pred deťmi scénu, aby mužovi navrátili status ochrancu rodiny. Lenže režisér akoby mimochodom necháva bežať kameru ďalej a scéna sa tým stáva znovu absurdnou. y

Vyššia moc (Force Majeure, Švédsko/Dánsko/Francúzsko/Nórsko, 2014) _SCENÁR A RÉŽIA: Ruben Östlund _KAMERA: Fredrik Wenzel

_STRIH: Jacob Secher Schulsinger _HUDBA: Ola Flottum _HRAJÚ: Johannes Bah Kuhnke, Lisa Loven Kongsli, Clara Wettergren, Vincent Wettergren, Kristofer Hivju, Fanni Metelius

_MINUTÁŽ: 118 min. _HODNOTENIE: ●●●● _JANUÁROVÉ PROJEKcie FILMU V KINE LUMIÈRE: Do 20. januára tento titul nie je v programe kina.

Medzi amaterizmom a tradicionalizmom

► Jana Dudková (autorka pôsobí v Ústave divadelnej a filmovej vedy SAV)

V roku 2014 sa do kinodistribúcie dostalo šesť celovečerných hraných filmov vyrobených v profesionálnom prostredí a jeden amatérsky film. Hoci kontinuita s predchádzajúcimi rokmi je zrejmá, táto vzorka mierne upravuje obraz súčasného slovenského filmu. Už neplatí, že to najdôležitejšie, čo sa v slovenskej hranej produkcii deje, súvisí so snahou zaradiť sa na jednu z neporovnateľných strán barikády – buď k sociálne ladeným filmom, určeným primárne pre festivalové a artové publikum, alebo na stranu filmu inšpirovaného populárnejšími žánrami.

Rok 2014 namiesto toho ponúkol obraz omnoho živšieho záujmu o minulosť, ale takisto odzrkadľoval snahy o zvýšenie sociálnej rozmanitosti cieľových skupín divákov. Deje sa to tak vďaka experimentom v oblasti distribúcie (predovšetkým v prípade projektu *Slovensko 2.0*), ako aj vďaka druhovému a žánrovému obohateniu ponuky (v tomto zmysle možno za isté oživenie považovať aj také neporovnateľné projekty, ako sú amatérsky *Socialistický Zombi Mord*, rozprávka *Láska na vlásku* a študentský film *Dobrý človek*).

Keďže mojím cieľom nie je hodnotenie samotnej kinodistribúcie, ale skôr hodnôt, ktoré cez prizmu celovečerných fikčných filmov prináša do slovenského prostredia, rada by som upozornila na niekoľko špecifických javov, ktoré uplynulý rok priniesol. Asi najzreteľnejším je návrat záujmu

o minulosť, a to tak v zmysle pripomínania si traumatických období národnej minulosti, ako aj v zmysle fetišizácie minulosti cez kostýmy, svietenie či scénografiu. Miloslav Luther kladie v *Kroku do tmy* traumu individuálnych zlyhaní z čias komunizmu do bezprostredného vzťahu s individuálnymi osudmi z obdobia Povstania a druhej svetovej vojny. Je to zásadné gesto. Komunizmus v ňom prestáva byť symbolom diskontinuity, ktorá z ničoho nič doľahla na krajinu a po roku 1989 ostala zažehnaná. Namiesto jednoduchej retronostalgieckej atmosféry sugeruje film dôveryhodnejší obraz povojnovej devastácie a nefunkčnosti, nenápadne kontrastujúci s dobovou budovateľskou vizualitou. Na to, že trauma spojené s druhou svetovou vojnou po jej skončení neodzneli, upozorňuje v trochu inom zmysle aj otvorený záver filmu *V tichu* (r. Z. Jiráský). Spoločným nedostatkom

oboch filmov sú však limity vyplývajúce z integrácie žánrových matric. Ich úlohou je, práve naopak, podporiť dojem nespojitosti medzi rôznymi úsekmi minulosti, ale aj medzi minulosťou a súčasnosťou. *Krok do tmy* je napríklad vystavaný na pôdoryse vzťahového trojuholníka s tragickým koncom, ktorý divákovi umožňuje prežiť katarziu a prostredníctvom nej si nanovo vybudovať pancier proti dobe, o ktorej film vypovedá. Okrem toho po dlhom období príprav už nemôže byť vítanou alternatívou k „lietajúcim Cypriánom“ a krvavým grófkam – v súčasnom kinematografickom kontexte pôsobí trochu zastarano, aj keď negativizmus väčšiny recenzentov je skôr príkladom diskurzívnej uzavretosti slovenskej kritiky, ktorá niektoré žánre odsudzuje či velebí paušálne a v zásade nekriticky.

Limitom filmu *V tichu* je zase prílišná závislosť od konvenčne fetišistickej vizualizácie holokaustu, postavenej na ostro kontraste medzi predholokaustovou retromodernistickou idylou a domodra sfarbeným chladom záberov plných ufúľaných postáv v pruhovaných väzenských uniformách. Ani fakt, že zábery z koncentračného tábora nie sú prísne realistické, ale obsahujú aj poetické snové vsuvky, nič nemení na konvenčnom žánrovom princípe selekcie obrazov. A tak hoci je záver filmu otvorený a je z neho jasné, že návrat do slovenskej spoločnosti, stále presýtenej antisemitizmom a nedôverou, nebude jednoduchý, snímka *V tichu* v dôsledku asociácií s tradičnými filmami o holokauste podporuje zabúdanie a nedovoľuje výnimočnosti a bohatosti konkrétnych, skutočných a (vdaka práci muzikologičky Agáty Schindlerovej) výborne zdokumentovaných osudov vystúpiť zo žánrových vizuálnych matric, ktorými sa rozprávanie riadi.

Záujem o minulosť v zdanlivo celkom inom zmysle prezentuje amatérsky film *Socialistický Zombi Mord* (r. R. Blažek, P. Čermák, Z. Paulini). Ide o lokálnu verziu hororovej vyvražďovačky, zasadenú do prostredia slovenskej strednej školy pred približne tridsiatimi rokmi. Napriek zásadným rozdielom v téme, spôsobe rozprávania aj žánrovom rozptyle spája všetky tri filmy snaha o zmierenie sa s minulosťou i záujem o jej fetišizáciu. Druhá spomenutá tendencia je najzreteľnejšia práve v úvode *Socialistického Zombi Mordu*. Film sa začína ako zhrnutie ostalgických fetišov, spojených s „normalizovanými“ predstavami o živote dobovej rodiny. Módná a dizajnové „fetiš socializmu“ neproblematizuje, používa ich iba ako exotický kolorit žánrového rozprávania, pri-

čom hrôzu sugerujú až konšpiračné asociácie s kolonizačnými praktikami Sovietskeho zväzu. Namiesto kritiky vtedajšej spoločnosti však rozpätie emócií, predvídané žánrovým zaradením, aj ich postupná obmena v priebehu rozprávania smerujú diváka od prežitia intenzívnych pocitov strachu či hnusu až ku konečnej katarzii. Tým opäť dochádza aj k symbolickému zmiereniu s traumami doby a k ich zasunutiu mimo kritického vedomia o minulosti či súčasnosti.

Aj filmy, ktorých príbehy nie sú lokalizované jednoznačne v minulosti, majú spoločné znaky. Najsymptomatickejší z nich je fragmentárnosť. Vo všetkých troch filmoch zameraných na obraz súčasného Slovenska dominuje snaha vyjsť z viacročného záujmu o rodinné či partnerské príbehy s viac alebo menej výstižnými (a dominantnými) sociálnymi motiváciami. Rozbitie na krátke príbehy či kapitoly môže byť spojené so záujmom postihnúť súčasné problémy Slovenska v čo najväčšej rozmanitosti. Akoby však na nejakú chvíľu došla aj schopnosť vystavať v uvedenom žánrovom spektre kompaktný a silný celovečerný príbeh. Časy dlhodobo a precízne stavaného *Domu* či *Môjho psa Killera* akoby na chvíľu odzneli – no neodznela chuť brandovať slovenský film na jeho základoch.

Slovensko 2.0 (10 režisérov) vzniklo podľa vzoru iného omnibusového filmu *Maďarsko 2011*, pokusne „brandujúceho“ národnú identitu a zároveň národnú kinematografiu. Ako každý inteligentný brand aj *Slovensko 2.0* vychádza zo snahy upevniť určité povedomie o značke, ale zároveň identitu tejto značky mierne spochybňuje a dáva návody na jej možné rozšírenia. Môžeme v ňom vidieť snahu o rozšírenie pojmu slovenský film aj viacero inšpirujúcich prístupov k tomu, čo dnes – dvadsať rokov po vzniku samostatnej republiky – znamená Slovensko. Rozhodne však nemôžeme nevidieť fakt, že film vznikol ako nedokonalý productský projekt, ktorý režiséri naplnili dielkami mimoriadne kolísavej kvality, pričom film takmer ignoruje kritické tendencie v rámci populárnejších žánrov a ponúka obraz slovenskej kinematografie ako výlučne artovej.

Podobne ako *Slovensko 2.0* aj hraný debut Jara Vojteka *Deti* vznikol v produkcii spoločnosti MPhilms, ktorá stála aj za celovečerným debutom Mátyása Priklera *Ďakujem, dobre*. Film je zložený zo štyroch poviedok o disfunkčných vzťahoch medzi rodičmi a deťmi, o nedostatku komunikácie i nečakaných podobách lásky. Obsahuje „povinnú“, ale na slovenské pomery originálne spracovanú jazdu do róm-

skej osady aj viaceru citácií z iných slovenských filmov (predovšetkým *Ďakujem, dobre* a *Zázrak*). Ide opäť o zvláštnu podobu brandingu, zacielenú skôr na schopnosť veľmi úzkeho publika rozpoznať jednotlivé obrazy ako alúzie na projekty scenáristu filmu Marka Leščáka. Hoci téma snímky je v súčasnom domácom kontexte hranej tvorby výnimočná, aj v tomto prípade úroveň jednotlivých poviedok kolíše a pridávajú sa k tomu aj ďalšie nedostatky: napríklad snaha dopovedávať slovami či obrazom pointy, ktoré už divák z rozprávania dostatočne odčítal, alebo výber a vedenie hercov, ktorí v drvivej väčšine skôr napodobňujú, než by „žili“ svojimi postavami (výnimkou sú hlavne vynikajúca Éva Bandor a János Gosztonyi v poslednej poviedke *Otec*).

Tretí z filmov, ktoré sa sústreďujú na výpovede o súčasnom Slovensku, sotva prekračuje kritériá kladené na celovečerný film a vznikol v „dielni“ VŠMU. Reaguje na dlhodobu pocitovaný dopyt po komédii a snaží sa absurdným humorom oživiť aktuálnu záľubu vo filmoch o vzťahoch aj o (sociálne rôznym spôsobom) vylúčených exotoch. Hoci *Dobrý človek* (r. Cs. Molnár) výrazne tápe v tempe, v dramaturgii i vo vedení hercov, obsahuje viaceru výstižných situácií či scudzujúcich prvkov, ktoré miestami pripomínajú skoré Šulíkove filmy alebo odkazujú na diela Slovenskej novej vlny (alúzia na *Slnko v sieťi*). Jeho kritický pohľad na aktuálnu súčasnosť sa však často končí na úrovni absurdného slovného humoru („asi mám depresiu“ – „to nevádi, ja ich mám viac“).

V tomto zmysle naráža na súčasnú situáciu v krajine dokonca aj rozprávka *Láska na vlásku* (r. M. Čengel Solčanská), kde odznie podobne „výstižná“ veta, podľa ktorej sa v „tejto krajine“ ľudia zabudli smiať, ba aj usmievať. Samotný film však pôsobí veľmi tradičným dojmom a neškodilo by mu svižnejšie tempo, menej stereotypov v dialógoch a invenčnejšia hudba. Pokus o spestrenie cieľovej skupiny akosi nevychádza, marketingový ťah s tínedžerským idolom Celeste Buckingham v hlavnej ženskej úlohe nekorešponduje so skutočnosťou, že film je inšpirovaný tradičnými česko(-)slovenskými rozprávkami pre celú rodinu. Zrejme je iba to, že od roku 2008, keď na záhadnú porevolučnú absenciu rozprávok ako najúspešnejšieho komerčného žánru osemdesiatych rokov upozornil Martin Šmatlák, je *Láska na vlásku* prvým filmom, ktorý na tento nedostatok zareagoval.

Škoda len, že vo svojej snahe inovovať žánrovú ponuku aj tematický rozptyl slovenskej kinematografie zostala väčšina zo siedmich hraných filmov uvedených do kinodistribúcie stáť kdesi medzi amatérizmom a tradicionalizmom – pričom jeden amatérsky horor a dva profesionálne dobre vyladené ponory do minulosti (len formálne) potvrdzujú kvalitatívnu šírku tejto pomyselnej osi.

Táto práca bola podporená Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy č. APVV-0797-12. y

Autor verzus divák, umenie verzus gýč, profesionál verzus amatér

► **Martin Palúch** (filmový publicista)

Vlaňajšia zostava pôvodných celovečerných dokumentárnych filmov v kinách vykazuje niekoľko pozoruhodných trendov. Vzhľadom na rôznorodosť kvalitatívnych, estetických, autorských i komerčných východísk a prístupov v nej nás môže tešiť najmä počet debutov (Miro Remo, Vladislava Plančíková, Arnold Kojnok, Oľga Záblická, Daniel Dangl a Lukáš Zednikovič, Patrik Lančarič, Róbert Slovák, Anabela Žigová, Martin Štrba, Jana Čavojská a Vladimír Kampf). Spolu s nimi uviedli svoje nové filmy do kín dvaja osvedčení profesionáli – Ľubomír Štecko a Ladislav Kaboš.

Záplava celovečerných prvotín zároveň poukazuje na obmenu tvorcov, keď výrazné osobnosti autorského slovenského dokumentu prešli k hranému filmu (Juraj Lehotský, Marko Škop, Jaro Vojtek) alebo v minulom roku neuviedli do kín nový dokumentárny film (Peter Kerekes, Zuzana Piussi, Robert Kirchhoff)¹. Ďalší zaujímavý ukazovateľ sa objaví pri porovnaní autorských projektov nakrútených

s ambíciou presadiť sa na medzinárodných festivaloch v kontraste k projektom realizovaným s jasným zámerom zaútočiť na slovenského diváka, prebrať ho z letargie a oživiť domácu návštevnosť. Prvý typ produkcie môžeme označiť za autorský film, ktorý sa snaží kreatívne pracovať s výrazovými prostriedkami filmu a pristupovať k spracovaniu námetu umelecky tvorivým spôsobom. Druhý typ filmov

sa prvoplánovo podriaďuje vkusu diváka, vopred kalkuluje s jeho emotívnou účasťou, pričom vychádza z mimofilmovej atraktivity fenoménu.

Dominantnou črtou projektov sú návraty do minulosti a orientácia na portrét: jednotlivca (Kojnok, Štecko, Kaboš, Záblačká) alebo skupiny (Štrba), na spomienkový film (Lančarič, Dangl a Zednikovič) alebo buď čiastočný autoportrét (Plančíková, Žigová, Slovák, Štrba). Výhodu domáceho námety, ktorý vychádza z autorovi blízkeho prostredia, pritom spracovali Plančíková, Lančarič, Žigová i Štrba. Iba Plančíková, Kojnok, Štrba a Žigová nevššia len biografické fakty, ale na podklade spomienok zároveň hlbšie reflektujú určitý spoločenský fenomén, videný z pozície subjektívnej historickej perspektívy. Plančíková sa vo filme *Felvidék – Horná zem* pokúša reflektovať národnú identitu v kontexte deportácií obyvateľov maďarskej národnosti z južného Slovenska po uplatnení prezidentských dekrétov v roku 1945. Kojnok v *Lyrikovi* prináša cez životný príbeh erudovaného historika Jána Mlynárika originálny pohľad na dejiny Československa v rokoch 1918 až 1993. Ide o príbeh spoločného štátu Čechov a Slovákom a súčasne o príbeh jednotlivca, ktorý na vlastnej koži prežíval totalitu „v priamom prenose“. Tá bola zároveň ústrednou témou jeho celoživotného historického výskumu. Žigová vo filme *Salto Mortale* pátra po „eštebáckej“ minulosti vlastného otca, pričom v širších presahoch odkrýva praktiky bývalej tajnej služby, odhaluje jemné i tvrdé metódy jej fungovania ako nástroja moci a zastráňovania. Štrba vo filme *Vlna vs. breh* v dynamickom videoklipovom zozrihu – na úkor kontemplácie nad témou a s resignáciou na vývoj postáv a príbehu – oboznamuje diváka s fenoménom „slovenskej novej vlny“ vo fotografii. Ide o skupinový portrét, ktorého je režisér súčasťou.

Len filmy Mira Rema, Ladislava Kaboša a čiastočne Olgy Záblačkej sú originálne aj tým, že nečerpajú námety z minulosti, ale spoločensky angažované reflektujú problémy súčasnosti. Remo vo filme *Comeback* autorsky kreatívne odkrýva emocionálny svet recidivistov. Prináša pohľad za väzenské múry, analyzuje príčiny recidívy a kriticky reflektuje justičný systém, ktorý produkuje „večných“ väzňov tým, že po uplynutí výkonu trestu im sťažuje možnosti zaradenia sa do spoločnosti. Kaboš vo filme *Všetky moje deti* skĺbil obidva vyššie naznačené trendy. Originálne pristúpil k aktuálnej téme rómskych segregovaných komunít a cez portrét kato-

líkeho kňaza Mariána Kuffu zachytil jeho praktické i duchovné aktivity, ktorými sa snaží riešiť rómsku otázku v kolónii pri Žakovciach na východnom Slovensku. Nezištné a obetavo pomáha marginalizovaným skupinám z okraja spoločnosti: Rómom, bývalým väzňom, bezdomovcom, hendikepovaným, alkoholikom, drogovu závislým, týraným ženám a podobne. Dokument zaznamenal široký festivalový ohlas u nás aj v zahraničí, zároveň atakoval rekordy v návštevnosti aj v domácom distribučnom prostredí.

Lubomír Štecko vo filme *Štvorec v kruhu alebo Život medzi únikami a snami* vytvoril koncentrovaný portrét slovenského výtvarníka rusínskeho pôvodu Vladimíra Ossifa, ktorý vlastným úsilím, často odriekaním, zrealizoval svoj sen stať sa medzinárodne uznávaným umelcom v oblasti abstraktnej maľby. Štecko si všímá osobné peripetie, svojráznosť charakteru, vnútornú odhodlanosť i egoistickú nezlomnosť, ktoré výtvarníka viedli na jeho ceste cez najväčšie kultúrne metropoly sveta. Dnes dokáže z pozície etablovaného profesionála zhodnotiť vzťah umelca k tvorbe i životu, reflektovať jedinečnosť a originalitu či poukazovať na bezvýznamné kultúrne hodnoty. Cestovateľské road movie je zároveň výpoveďou o duchovnej slobode človeka, ktorý sa neviaže ani na miesto, ani na rodinu, aby mohol naďalej snívať svoj sen a zostať verný ideálom slobodného tvorca. Patrik Lančarič v titule *Hrana – 4 filmy o Marekovi Brezovskom* spracoval spomienkovou formou portrét predčasne zosnulého Marka Brezovského (1974 – 1994) a jednej bratislavskej generácie (Oskar Rózsa, Martin Valihora a iní). Spojivo štyroch filmov (Hudba, Lásky, Rodina, Samota) tvorí Brezovského originálna hudba, ktorá povyšuje príbeh mladého umelca na úroveň lokálnej legendy. Jeho hudobné dielo prekonalu dobu, v ktorej žil, ale jeho citlivá osobnosť nezvládla spoločenské zmeny po roku 1989 a depresie znásobené užívaním heroínu. Lančarič používa archívne materiály, ktoré komentujú vrsťovníci a rodina hudobníka, pričom sa neraz opakuje tá istá informácia, len vyslovená inou osobou. Štruktúru filmu formálne ozvlášťňuje animovaná záverečná pasáž Patrika Pašša ml. Animované postupy v spojení s archívmi a denníkmi využíva aj Vladislava Plančíková v titule *Felvidék – Horná zem*.

Problematický z hľadiska zaradenia medzi dokumenty je film Róberta Slováka *Prvý slovenský*

horor. Autoportrét je totiž autorsky štylizovanou a inscenovanou rekonštrukciou hovoriacou o peripetiách producenta, ktorý sa v našich pomeroch pokúsil nakrútiť horor. Vznikla akási nevyvážená mozaika o vývoji nikdy nedokončeného projektu, v ktorej miera štylizácie faktov a autorská sebarepresentácia prevýšila dokumentárnu zložku, čo sa formálne prejavilo ako svojvoľne hravá inscenovaná rekonštrukcia. Film o filme sa tak stal viac hraním sa na dokument ako plnokrvným dokumentom o nakrúcaní hraného filmu – hororu. Z dôvodov deklarovanych vo filme ostal v rovine pokusu o vtip.

Za komerčný gýč bez autorských i umeleckých ambícií môžeme označiť spomienkový film Daniela Dangla a Lukáša Zednikoviča *38*. Film o životnej dráhe hokejistu Pavla Demitru je sentimentálnou súhrou televíznych postupov a kliše, pričom svojou výstavbou pripomína relácie *Pošta pre teba*, *Modré z neba* a *Reflex*, sústredené do jedného formátu. Vychádza z mimofilmového fenoménu tragédie hokejistu a z reakcií, ktoré v spoločnosti i médiách vyvolala, manipulatívne pracuje s emóciami diváka, pričom vtieravo heroizuje osobnosť Demitru do mýtiskej roviny kultu osobnosti. Paradoxne, z hľadiska spracovania a nie témy sa stal film *38* veľkým diváckym hitom. S podobnou spoločenskou objednávku kalkuluje aj film Olgy Žabackej *Arcibiskup Bezák Zbohom...* Formou rozhovorov, inscenovaného komentára a ukážok z televízneho spravodajstva sa autorka snaží ukázať civilný portrét arcibiskupa Bezáka a pátra po príčinách jeho odstránenia z najvyšších slovenských cirkevných kruhov. Publicistickú formu sa podarilo na základe jednoty námetu a výstavby dramaturgie koncepcne udržať v intenciách klasickej výpovede. To sa však už nedá povedať o filme *Salto Mortale* Anabely Žigovej. Téma filmu sľubovala naozaj dobrý základ na dokumentárnu detektívku s prvkami autoportrétu. Ale kvalitatívna nevyváženosť všetkých zložiek filmového výrazu spôsobila, že výsledok vykazuje stopy amatérskeho home videa. Zo spracovania cítiť nedostatočnú režížnú, kameramanskú, strihačskú, zvukovú prax, pričom realizácia pravdepodobne prebiehala bez dramaturgickej prípravy. Bonusom je, že tvár hlavnej postavy, zosnulého otca režisérky, sa na plátne neukáže ani raz.

Z rámca autorského filmu sa vymyká *Danube-Story* Jany Čavojskej a Vladimíra Kampfa. Tvorcovia od začiatku ostávajú v žánri populárno-náučného filmu a snažia sa z neho nevybočiť. Cez informatívny komentár sa dozvedáme podrobnosti o veľtoku Dunaja, o krajinách, cez ktoré rieka preteká. Výber protagonistov však vyznieva vcelku náhodne. Kým v niektorých krajinách majú súvis s témou filmu, v iných je spojitosť vlašná. Náučný cestopis tak nadobudol charakter zvláštne pospájanej mozaiky zloženej z výpovedí rozličných postáv, ktoré sa venujú rôznorodým profesiám. Už v animovanej mapke narazíme na nedostatok, pretože neobsahuje miesta, mestá, dediny, v ktorých sa tvorcovia s respondentmi rozprávajú.

V roku 2014 sme v dokumentárnej tvorbe okrem nárastu debutov zaznamenali inklináciu tvorcov k portrétovej forme. Autori preferujú skúmanie subjektívne vnímaných historických tém so sklonom k rozprávaniu v prvej osobe či k odhaľovaniu súkromných rodinných príbehov. Z tejto skupiny sa vymyká najmä tvorba Mira Rema a Ladislava Kaboša, ktorí sa snažia pokračovať v autorskej tvorbe a pritom zostať v kontakte s problémami súčasnosti. Všetci ostatní zotrávajú napriek snahe ozvláštniť výpoveď o animované postupy prísne na pôde prehodnocovania minulosti, malých dejín v kontraste k veľkým alebo pri skúmaní súkromných rodinných príbehov, pričom vo vysokej miere využívajú archívne audiovizuálne materiály. y

¹ J. Vojtek (*Tak ďaleko, tak blízko*, 2014) a Z. Piussi (*Priamy prenos*, 2014) svoje nové dokumenty dokončili, ale ich filmy zatiaľ mali iba festivalové uvedenie. Čiastočne sa to týka aj filmu A. Gruskovej *Návrat do horiaceho domu*, ktorý mal premiéru ešte v minulom roku, ale do kinodistribúcie sa dostane až tento rok.

Kontinuálny vývoj pokračuje pomaly

► Eva Šošková (filmová publicistka)

Rok 2014 priniesol do slovenskej animácie najmä štýlovú rôznorodosť animačných techník, posunul slovenskú porevolučnú kinematografiu trochu bližšie k celovečernému animovanému filmu, napredoval v oblasti marketingových stratégií a pokračoval v stieraní druhových hraníc i v tradičných rozprávacích postupoch či psychologizujúcich témach so širšími presahmi. Po sľubne našliapnutom roku 2013 v oblasti menej tradičnej distribúcie krátkych filmov však rok 2014 zaradil spiatočku.

Uvádzanie nových profesionálnych animovaných filmov v kinách sa vďaka Asociácii slovenských filmových klubov už stáva tradíciou. Do kín sa ako pred filmy dostali v roku 2014 v rámci Projektu 100 dva finančne i časovo náročné projekty, podporené Audiovizuálnym fondom. Ako prvý mal premiéru film Joanny Kožuch *Fongopolis*. Autorka stavila na svoje skúsenosti s pixiláciou, typickou pre jej generáciu, a aj na priznané kresliarske ťahy ceruzkou, ktoré v totálnej animácii jej predošlého, ešte študentského filmu *Hra* zobrazovali alegorické vojnové výjavy. Vo *Fongopolise* Joanna Kožuch nielen spája formou koláže animačné techniky založené na výtvornej štylizácii kreslenej animácie a na fotorealistickej, ale pripája k nim aj rôzne grafické štýly vizuálneho smogu. Veľmi aktuálna téma informačného pretlaku a z neho prameniaceho stresu a rozptýlenej pozornosti je teda pevne ukotvená už v rovine mizanscény. Kým v predošlom filme spoločnosti Feel me film *Sneh* (2013) sa hrdinka Ivany Šebestovej vo svojom vnútri takmer fatálne stratila a v záujme svojej záchrany musela zo seba vyjsť von, huslista vo *Fongopolise* nachádza práve v sebe pevný bod, z ktorého dokáže meniť okolitý svet. Film Joanny

Kožuch stihol už získať niekoľko cien, napríklad na festivaloch v Poľsku a v Maribore.

Mladšiu generáciu zastupuje druhý distribučný film *Nina*. Aj tvorivé duo Ové Pictures stavia na svojich predošlých skúsenostiach, v tomto prípade s animáciou papiera v priestore (absolventský film Veroniky Obertovej *Viliam*, 2009), pričom túto techniku posúva do nového levelu. Priestorové (reliéfne) bábky a objekty animované tradične na ploche ozvlášťujú scénami animovanými na špeciálnom valci. Jeho otáčaním umožňuje kamere a postavám nekonečné putovanie po krajine. Veronika Obertová a Michaela Čopíková sa tematicky neodkláňajú od svojej tvorby, a teda na tejto úrovni nevyčnievajú ani zo ženského prúdu formovaného autorkami už v deväťdesiatych rokoch. Partnerské vzťahy a psychologizácia postáv sú pre nich určujúce, v prípade Ové Pictures sú odľahčené a spretrené príjemným humorom. V každom filme s partnerskou tematikou sú k nej však pridružené ďalšie, takisto hlavné témy. V *Nine* je to téma strachu, ktorá sa vlani objavila aj v niekoľkých ďalších, študentských filmoch. Ide o strach, s ktorým je človek schopný bojovať aj sám, avšak potrebuje na to inšpiratívne stimuly, respektí-

ve silnú motiváciu. Vo filme *Ové Pictures* sa postavy Ondra a Niny motivujú navzájom. Marketing filmu síce nebol veľmi vypuklý, ale pre užšiu fanúšikovskú základňu dostatočný. Slogan filmu si mohli návštevníci premiéry otvorenej pre širokú verejnosť odniesť napríklad na taškách z dielne *Ové Pictures*.

V kamenných i mobilných kinách sa objavila aj ďalšia animácia – mimo dominantného generačného kontextu Ateliéru animovanej tvorby FTF VŠMU. Dokumentaristka Vladislava Plančíková, nasledujúci medzinárodné pohyby v tvorbe, debutovala celovečerným dokumentárno-animovaným filmom o slovensko-maďarských vzťahoch *Felvidék – Horná zem*. Kolážový film s viacerými technikami animácie si už vyslúžil ocenenia doma i za hranicami.

Na čisto animovaný celovečerný film stále len čakáme, ale ako naznačuje marketing filmov *Srdce veže* (Peter Budinský a Patrik Pašš) a najmä kampaň k filmu *LokalFilmis* (InOut Studio) s niekoľkými trailermi, čakacia lehota sa skracuje. Premiéra filmu s postavami z televízneho a neskôr internetového projektu *Lokal TV* je ohlásená na rok 2015.

V roku 2013 sme boli svedkami niekoľkých pokusov o riešenie problémovej distribúcie krátkych, teda aj animovaných filmov. Pásma *Slovak Shorts* a *Kobylky* však v dôsledku zlej návštevnosti v nasledujúcom roku nepokračovali. Zastavilo sa aj naplnenie VoD platformy animovanými filmami. Z tohto pohľadu je rok 2014 sklamaním. Prezentovanie ďalších nových animovaných filmov teda zostalo na pleciach filmových festivalov.

Fest Anča minulý rok priniesla novú súťažnú sekciu slovenských animovaných filmov – o cenu Anča Slovak Award súťažilo 10 filmov s rokmi výroby 2012 až 2014 a získal ju *Fongopolis*. Z titulov doposiaľ neuvedených v širšej distribúcii stojí za pozornosť študentský film *NonStop* Silvie Senešiovej. Karikované

odtrhnuté ruky a nohy sú pre najmladšiu generáciu VŠMU typické a už sa stávajú vyprázdneným manierom. V tomto filme je telesná deštrukcia priamo spojená s hrozbou smrti, čomu dopomáha aj hororová štylizácia snímky. Smrť tu nie je samoúčelná, nie je atrakciou, ale upozorňuje na skryté spojenie konzumu s humanizmom.

Zo slovenských filmov na Fest Anči si vlni prvýkrát vyberala aj distribučná spoločnosť Film Europe. Svoju cenu Di Award venovala zábavno-vzdelávaciemu filmu pre deti *Ako vzniká tornádo* (Veronika Kocourková) a na konci roku 2014 mu poskytla priestor v kinách i v televízii Film Europe Channel.

Súťažná prehliadka festivalu študentských filmov Áčko odprezentovala nové talenty a ich veľmi rôznorodú, technicky i štylisticky pestrú produkciu. Široká plejáda filmov dokonca predstavila aj v domácom kontexte netradičné techniky, ako rotoskoping alebo motion picture.

V posledných rokoch vnímame postupné obrodenie tvorby pre deti. Na konci roku 2013 mal v televízii úspešnú premiéru seriál *Mimi a Líza* (Katarína Kerekesová). Jeho hrdinky sa stali súčasťou nielen slovenského mediálneho priestoru, ale aj domácností s malými deťmi. O dopyte po domácej tvorbe pre deti sa hovorí ako o vyprahnutej zemi, do ktorej *Mimi a Líza* vsiakli v knižnej, televíznej a DVD podobe. Aktuálne je vo výrobe okrem novej série *Mimi a Líza* niekoľko ďalších večerníčkov podporených AVF a RTVS, dokonca by mal byť tento rok uzatvorený dlhoročný projekt *Mať tak o koliesko viac* (My Studio) s 52 časťami.

Rok 2014 síce nepriniesol prevratné zmeny ani ocenenia zatiaľ „čerstvých“ filmov, ale ani nenaznačuje stagnáciu. Animácia na Slovensku sa pomaly vyvíja a rastie do všetkých smerov. y

Pavel Skopal:
Filmová kultura severního trojúhelníku.
Filmy, kina a diváci českých zemí, NDR a Polska 1945–1970
 (Host, Brno 2014, 387 strán)

Publikácia pedagóga Ústavu filmu a audiovizuálnej kultúry na Masarykovej univerzite v Brne analyzuje filmovú kultúru Československa, NDR a Poľska a jej vzťah k sovietskej kultúrnej politike z troch rôznych uhlov pohľadu. Prvým z nich je pohľad na problematiku koprodukcí, a to nielen medzi uvedenými krajinami a medzi nimi a Sovietskym zväzom, ale aj s koprodukčnými partnermi z druhej strany železnej opony, pričom porovnanie ich špecifik poukazuje na podobnosti, ale i rozdiely medzi nimi. Nasleduje pohľad na rôzne distribučné stratégie, pričom faktory určujúce výber filmov a ich uvedenie do kín vrátane úlohy, ktorú zohrávali ich zamestnanci a stranícki funkcionári, sú priblížené prostredníctvom troch prípadových štúdií, venovaných kinám v Brne, Poznani a Lipsku. Záverečná časť knihy sa sústreďuje na filmových divákov, vývoj filmovej recepcie a diváckych preferencií, ako aj návštevnosti kín a popularity jednotlivých filmov.

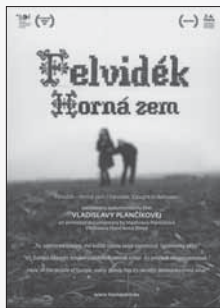
Milan Hain a kolektiv:
V mezích přípustnosti.
Cenzura ve filmu a televizi
 (Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2014, 205 strán)

Knihka obsahuje päť textov rôznych autorov. Štúdie sa venujú rozmanitým podobám cenzúry a autocenzúry vo filme a v televízii, siahajúcim od Huga Haasa a jeho autocenzúrnych opatrení v období jeho hollywoodskeho exilu až po kontroverzie, ktoré vyvolal film *Skrotená hora* či seriál *Spartakus*. Využívajú pritom pomerne širokú definíciu pojmu, keď za cenzúru označujú akýkoľvek pokus o obmedzenie vzniku, produkcie či distribúcie filmového diela bez ohľadu na to, či ide o agendu poverených inštitúcií, abstraktných síl, ako sú požiadavky trhu či vkus divákov, alebo o samoregulačné mechanizmy, pričom autori sa podľa vlastných slov snažia poukávať na spojitosti a rozdiely v praktizovaní cenzúry a autocenzúry v odlišných historických, kultúrnych, ekonomických a spoločensko-politických kontextoch, ako aj na jeho ďalekosiahle následky.

Lyrík
 (Arina)

Dlhometrážny debut Arnolda Kojnoka *Lyrík* vznikol v roku 2014 v koprodukcii spoločnosti Arina, RTVS, Slovenského filmového ústavu, Arnolda Kojnoka a Green Boxu a mal premiéru na vlašajšom MFF Febiofest v Bratislave. V kinách ho videlo asi štyristo divákov, ale vďaka vydanému DVD sa ich počet určite znásobí. Zatiaľ čo producenti filmu *Slovensko 2.0* si dali za úlohu obzrieť sa za 20 rokmi samostatného Slovenska, dokument *Lyrík* sa zaoberá povojnovými dejinami Česka a Slovenska, a tak ho výborne dopĺňa. Dokument mapuje život a dielo historika Jána Mlynárika (1933 – 2012), ktoré sa odvíjali až bytostne blízko kontroverzných udalostí vo vývoji bývalého Československa, a ponúka odpoveď na niektoré otázky týkajúce sa stavu spoločnosti v dvoch dnes už samostatných štátoch. Mlynárikovo rozprávanie dopĺňajú archívne zábery a výpovede jeho syna a súčasníkov (napríklad Petra Pitharta, Fedora Gála, Kolomana Gajana, Jiříny Šiklovej, Miroslava Kusého). Film je na DVD s obrazom vo formáte 16 : 9, so zvukom DD5.1, s voliteľnými slovenskými, anglickými a nemeckými titulkami bez bonusov.

Felvidék – Horná zem

(Barracuda Movie)

Dlhometrážny režijný debut Vladislavy Plančíkovej *Felvidék – Horná zem* vznikol v slovensko-českej koprodukcii spoločností Mandala Pictures, Film & sociologie, Českej televízie, Rozhlasu a televízie Slovenska a Slovenského filmového ústavu. Film reflektuje stále aktuálnu, no pritom háklivú tému slovensko-maďarských vzťahov po druhej svetovej vojne na národnostne zmiešanom území nazývanom Felvidék – Horná zem. Robí to v unikátnej podobe animovaného dokumentu. Kľúčová je však najmä osobná rovina filmu, ktorá sa pre režiséru stala východiskovým bodom. Cez rodinné vzťahy pomáha aj mladému divákovi chápať osudovosť a nadčasovosť dávno vytesnených udalostí. A čo nedokážu rozpovedať svedkovia doby či archívne zábery, to dopovedia animované príbehy. Magická, podmanivá hudba Jany Kirschner dodáva autor-kinmu rozprávaniu nezvyčajnú intenzitu. Film je na DVD s obrazom vo formáte 16 : 9, so slovenskými a s maďarskými dialógmi so zvukom DD5.1 a s voliteľnými slovenskými, českými, maďarskými a anglickými titulkami. Ako bonusy na ňom nájdete trailer, fotografie a 5-minútový dokument *Povedali o filme*, v ktorom hovorí napríklad Jana Kirschner či dramaturg Peter Kerekes.

► Miro Ulman

S
V
E
D
K
O
V
I

animátor Martin Snopek

V novembri sme s Patrikom Paššom mladším podali na Audiovizuálny fond žiadosť k animovanému filmu *Monštrum*. Ide o autorský krátkometrážny film, ktorý spracúva univerzálnu tému ľudského strachu a ohrozenia, tému globálnej katastrofy, ktorú uvedie do pohybu niekto mocný na vrchole pyramídy. Okrem toho už piaty rok učím na Škole dizajnu v odboroch animovaná tvorba a filmová a mediálna tvorba, v súčasnosti pripravujeme desať študentov na ich záverečnú absolventskú prácu. A po večeroch sa venujem päťmesačnej dcérke a čerstvému prvákovi.

režisér Jaro Rihák

Dokončil som 55-minútový dokument *Romaria* o Rómoch z Bystrían, o púti v Provensalsku a o tom, ako sa dá beznádej zmeniť. To, čo sa podarilo v lisabonskej štvrti Couva da Moura, nie je návod ani zázračný recept, len inšpirácia. Točiť o premene zúfalo chudobnej štvrti, o tridsiatich rokoch trpezlivej práce a o ľudskej energii bolo úžasné. Dúfam, že je to chytľavé. Finišujem s knižným vydaním filmového scenára *NA DRUGU STRONU, príbeh parníka PENTCHO*, čo je najúžasnejší príbeh môjho života, a premýšľam, ako v roku 2015 natočiť filmik o priateľstve dvoch starých mužov – dokopy majú skoro dvesto rokov.

animátorka Mária Olhová

Momentálne sa snažím všetok svoj voľný čas venovať v spolupráci s producentom Petrom Badačom výrobe vlastného animovaného filmu *Fifi Fatale*, ktorý by mal byť hotový koncom februára 2016. Popritom už vyše roka spolupracujem s Katkou Keresovou ako animátorka na seriáli *Mimi a Líza*. V spolupráci so SFÚ vypomáham ako lektorka animácie vo Filmovom kabinete deťom. Nedávno sme s režisérom Andrejom Kolenčíkom a animátorkou Veronikou Kocourkovou dokončili animovanú adaptáciu básne *Mor ho*, ktorá bude slúžiť ako učebná pomôcka pre základné školy.

Sloboda opäť nebola zadarmo

► Jaroslav Hochel (filmový publicista)

Viac ako 60 filmov za šesť dní (20. – 25. novembra 2014) uviedol 15. ročník medzinárodného festivalu dokumentárnych filmov Jeden svet, ktorý organizuje občianske združenie Človek v ohrození. Konal sa v kinách Mladost a Film Europe, v kinosále VŠMU, v KC Dunaj a v Dome Quo vadis. Popri filmoch ponúkol aj besedy na aktuálne témy a stretnutia so zaujímavými ľuďmi.

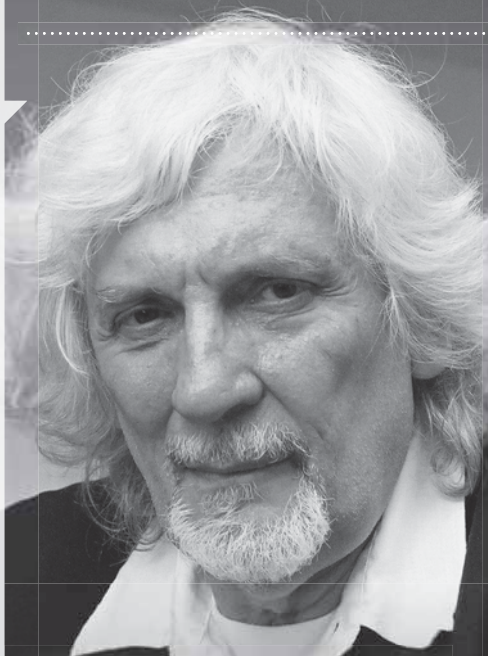
Do sekcie 25 rokov od Novembra '89 patrila aj otvárací film *Magický hlas rebelky*, plastický portrét speváčky Marty Kubišovej z dielne Olgy Sommerovej, ktorá bola hosťom festivalu. S témou života pred Novembrom korešpondovali aj portréty Olgy Havlovej (*Olga*, r. Miroslav Janek) a historika Jána Mlynárika (*Lyrík*, r. Arnold Kojnok). Hlbokým pohľadom na totalitný režim bol nemecký film *Rodina*, v ktorom sa režisér Stefan Weinert vracia k osudom ľudí, čo zahynuli pri pokuse o prekonanie Berlínskeho múru. Silné výpovede pozostalých, ktorí sa ani desiatky rokov po udalostiach nemôžu dozvedieť celú pravdu, strieda reč archívnych dokumentov odhaľujúcich metódy, ktoré používala neslávne známa Stasi na zahmlievanie toho, čo sa stalo; o absurdnej beztriestnosti iniciátorov týchto zločinov ani nehovoriac.

Jeden svet sa tematicky zameriava na ľudské práva v najširšom zmysle – politicko-ekonomickom, ekologickom, gendrovom... Silno rezonovala téma extrémizmu, či už v mapovaní tohto javu v Česku od 90. rokov minulého storočia do súčasnosti (*161>88*, r. ANTIFA), alebo v podobe konkrétneho prípadu, keď skupina neonacistov hodila zápalnú fľašu do domu rómskej rodiny a spôsobila ťažké popáleniny dvojročnému dievčatku: snímka Fedora Gála a Martina Hanzlíčka *35 mesiacov s Natálkou* mapuje nielen samotnú udalosť a potrestanie vinníkov, ale aj dobre mienenú snahu materiálne i morálne podporiť postihnutú rodinu (s nejednoznačným výsledkom). Holandský krátky film *Navždy chuligán* (r. Jan-Dirk Bouw) bol svedčom futbalového hooligana, ktorý je zároveň gej, čo musí pred svojimi kumpánmi úzkostlivo tajiť (vystupuje tu iba v animovanej podobe).

Počínanie nadnárodných korporácií pri dosahovaní zisku bez ohľadu na ekologické či ľudskoprávne aspekty bolo témou investigatívnych snímok *Život vo fľaši* (o metódach firmy Nestlé pri získavaní zdrojov vody; r. Urs Schnell), *Podozrivá čokoláda* (detská práca pri zbere kakaových bôbov; r. Miki Mistrati) či *Kde sa vyrába Apple* (neznesiteľné pracovné podmienky v čínskej továrni, kde sa vyrábajú komponenty pre firmu Apple; r. Anne Poiret).

V programe festivalu našli svoje miesto aj domáce filmy: popri spomínanom *Lyríkovi* to boli *Zamatoví teroristi* (r. P. Pekarčík, I. Ostrochovský, P. Kerekes), dokument o rómskom holokauste *Baro mari-ben* (r. Paula Ďurinová), jeden diel z cyklu RTVS *Família (Renátine kríže)*, r. Silvester Lavrík) či prírodopisný dokument *Vlčie hory* o unikátnom prírodnom teritóriu na východnom Slovensku (r. Erik Baláž). Jeden svet organizuje aj súťaž slovenských dokumentov, v ktorej sa stretlo šesť titulov: popri štyroch, ktoré sú známe z distribúcie (*Comeback, Felvidék – Horná zem, Všetky moje deti*) či z televízneho uvedenia (*Neznámi hrdinovia*), bolipremiérovovo uvedené dve novinky: celovečerný dokument Anabely Žigovej *Salto Mortale* a stredometrážny *Priamy prenos* Zuzany Piussi na tému týraných detí. Víťazom sa stal film Dušana Hudeca *Neznámi hrdinovia* o amerických letcoch, ktorí počas druhej svetovej vojny pomáhali poraziť fašizmus na našom území a ktorých Slováci, riskujúc život, ukrývali vo svojich domoch.

Sloboda nie je zadarmo – tak znelo motto festivalu Jeden svet 2014. V skutočnosti nám to festival pripomína každý rok. A to je dobre. y

PETR HAPKA

(13. 5. 1944 – 25. 11. 2014)

► **Peter Hledík** (režisér, viceprezident Art Film Festu)

Keď prišiel mesiac po svojich 60. narodeninách z Prahy do Trenčianskych Teplíc na motorke, vyvolal medzi hosťami Art Filmu nezvyklý rozruch. Pre domácich filmárov to bola známa osobnosť, na zahraničných hostí zapôsobil ako výjav z filmu a zosobnenie extravagantného umelca. Prišiel si ako prvý hudobný skladateľ prevziať cenu Zlatá kamera za prínos kinematografii. Právom. Nielen za tých asi 60 filmových muzík, ktoré urobil doma, na Slovensku či v Nemecku. Predovšetkým za obsah slova „prínos“, za to, že do filmov vkladal kus seba. Pateticky povedané – dušu, srdce, talent, vášeň, profesiu.

Ak sa nemýlim, urobili sme spolu päť celovečerných filmov. Prišiel z Prahy, sadli sme si do prázdnej projekcie a pustili si nehotový, nezmiešaný film. On celý čas mlčal. Keď sa v kinosále rozsvietilo, povedal vždy iba vetu. „Krásny, budu mať čo dělat“ alebo „Už

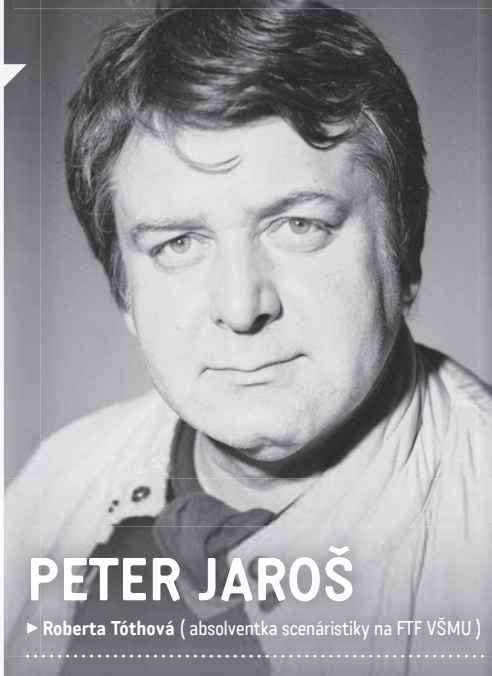
jsi natočil i lepší, něco s tím uděláme...“ Mal to, čo mimoriadny hudobný skladateľ musí mať – cit pre film, pre príbeh, schopnosť vyjadriť hudbou to, čo postavy nedopovedia.

Keď sme pracovali na mojom režijnom debute *Najstarší zo všetkých vrabcov*, opýtal sa ma, akú filmovú hudbu mám rád. Porozprával som mu scénu z Felliniho *Cesty*, keď Zampanò a Gelsomina stretnú mníšky, jedia z plechových obedárov, Gelsomina vyberie trúbku a zahrá nádhernú melódiu Nina Rottu. „Stačí, víc nemusíš mluvit,“ povedal Hapka a už sme sa o tom, aká má byť hudba, ani nerozprávali. Iba kde sa bude začínať a kde končiť. O niekoľko dní sme sa stretli v pražskom štúdiu. Mal so sebou pár stránok notového papiera, narýchlo popísaných, a žiadne aranžmány pre jeho štúdiový orchester. Trochu som znervóznel, ale dirigent Mario Klemens ma presvedčil, že to je v poriadku, že všetko sa stihne. Hapka dlho sedával pri klavíri, a zatiaľ čo orchester čakal, on dotváral to, čo si priniesol v hlave, a tak som sa stával svedkom zrodu filmovej muziky. Keď sme ju nechali zaznieť v mixážnej hale, pocítil som z plátna, aký ťažko nahradiateľný a ťažko definovateľný je prínos jeho magickej muziky. Postavy ožili a v každej scéne, kde sa ozvala jeho hudba, naraz atmosféra vyjadrovala tu smútok či nostalgiu, inde zase radosť i prvú lásku. Beztej hudby by to nebol film, ktorý som chcel nakrútiť. Áno, bola to typická „hapkovská“ hudba, ktorú niektorí považovali za gýč alebo sentimentálny plagiat. No Hapka bol svojský, neopakovateľný, originálny.

Tretí šarkan bol prvý slovenský sci-fi film, a keď som Petrovi telefonoval, čo budem od neho chcieť, nijako ho to nenadchlo. Potom uvidel na plátne exotériery Luridy, planéty zničenej ekologickou katastrofou, ktoré sme nakrúcali v areáloch vtedajších socialistických priemyselných podnikov a bauxitových baní u nás i v susednom Maďarsku, a okamžite pochopil, o čom je film a aké má byť jeho poslanstvo. Dnes môžem povedať, že celkovú pochmúrnú postapokalyptickú atmosféru, z ktorej malo diváka „mraziť v kostiach“, dotvorila až hudba Petra Hapka. Aj tu sa ukázal ako profesionál, ktorý dokáže odpovedať na každú výzvu.

„Hudba je tvoj osud,“ povedal som mu raz, keď sme zapíjali naše priateľstvo a spoluprácu. „Kdepak. Ženský, Petře, ženský jsou náš osud,“ odpovedal. y

PREDAJŇA Klapka.SK PONÚKA (výber): DVD Perinbaba, Postav dom, zasaď strom, Tisícročná včela, Ružové sny

PETER JAROŠ

► **Roberta Tóthová** (absolventka scenáristiky na FTF VŠMU)

Spisovateľ, dramatik, filmový scenárista a dramaturg Peter Jaroš oslavuje v januári 75 rokov. Do dejín slovenskej literatúry i kinematografie sa najvýraznejšie zapísal generčným románom **Tisícročná včela** o osudoch rodiny Pichandovcov. V ňom sa prejavil jeho talent odhaľovať skryté záranky obyčajného života a režiséra Juraja Jakubiska zaujalo dielo natoľko, že v roku 1983 nakrútil rovnomený film, ocenený Zlatým Fénixom na benátskom festivale.

„Najprv sme s Jakubiskom viedli dlhé debaty o tom, ako tento vyše päťstostranový román spracovať do podoby filmového diela. Obaja sme mali svoju predstavu, svojsen. Veľa problémov sme vyriešili priamo pri písaní scenára, napokon sme dospeli k spokojnosti oboch. Mnoho postáv sme zlúčili, deje i dialógy zredukovali. Výsledný scenár sme dva-tri razy prepracovali a s pomocou výborného dramaturga, dialogistu Jozefa Paštéku sme napokon dospeli k výslednému tvaru,“ spomína Jaroš na zrod filmovej *Tisícročnej včely*.

Rodák z liptovskej obce Hybe sa už počas štúdií

slovenčiny a ruštiny na Univerzite Komenského v Bratislave dostal do prostredia, ktoré mu dovoľovalo rozvíjať jeho literárne nadanie. Už názov jeho diplomovej práce *Surrealizmus na Slovensku* sčasti prezrádza jednu z čŕt jeho najznámejších diel. Jeho spolužiakmi na univerzite boli spisovatelia Rudolf Sloboda a Ján Šimonovič, s ktorými vydal knihu *Zrezaný ihlan*. Jaroš priniesol do slovenskej tvorby pod vplyvom modernej svetovej literatúry celkom nový, svieži výraz. Jeho diela sa vyznačujú existencializmom, cítiť v nich aj inšpiráciu avantgardou či nadrealizmom.

Experimentovanie napokon prirodzene vyústilo do „filmového písania“. V roku 1972 ho ako mladého literáta-scenáristu prijali spolu so Slobodom a s Vincentom Šikulom na Kolibu. Ocitol sa tak medzi umelecky vyzretými osobnosťami, ako boli napríklad Alfonz Bednár, prezývaný Otec, Tibor Vichta, Ivan Bukovčan, Maximilián Nitra či Jozef Tallo. „Napriek zložitému obdobiu po roku 1968 vyprodukovala kolibská dramaturgia nielen povinné oslavné filmy k rôznym výročiam či na tému združstevňovania, ale aj filmy od dvojíc Bednár – Uher a Bukovčan – Hollý... Pokiaľ išlo o dramaturgicko-scenáristickú prácu, veľa som sa v tomto kolektíve naučil,“ objasňuje Jaroš.

Na Kolibe pracoval takmer dvadsať rokov, a ako hovorí, najdlhšie pôsobil v kolektíve mladých dramaturgov a scenáristov, medzi ktorými boli Zuzana Gindl-Tatárová, Dagmar Ditrichová, Olga Feldeková, Jozef Paštéka, Jozef Heriban, Slavomír Rosenberg a ďalší. „V prítomnosti autora filmovej poviedky a režiséra sme sa vášnivo sporili často o každý druhý obraz, ale práve v tých sporoch sa cibrala kvalita. Bolo to nádherné obdobie,“ pochvaluje si Peter Jaroš spoluprácu s menovanými kolegami.

V polovici sedemdesiatych rokov napísal podľa vlastnej knižnej predlohy scenár filmu *Pacho, hybský zbojník* (r. Martin Ťapák) a v tomto období písal aj scenáre k snímkam *Deň slnovratu* (r. J. Režucha), *Tetované časy* (r. Z. Záhon), *Studené podnebie* (r. Š. Uher) alebo *Sneh pod nohami* (r. I. Húšťava).

Na otázku, čo považuje v súvislosti so svojou tvorbou za najväčšie zadosťučinenie, Peter Jaroš odpovedá: „V takýchto kategóriách o svojej tvorbe neuvážujem. Teším sa, keď môžem niekoho potešiť, vtedy má robota zmysel.“ y

IVAN STADTRUCKER

► Marcel Šedo (študent audiovizuálnych štúdií na FTF VŠMU)

Rozsah pôsobnosti Ivana Stadtruckera na poli slovenského filmu je obdivuhodný. Počas svojej kariéry pracoval prakticky vo všetkých oblastiach kinematografie, od teoretickej cez tvorivú až po technickú, vďaka čomu by mohla jeho biografia slúžiť ako kvalitný prízre z dejinami slovenského filmu. V januári oslávi Ivan Stadtrucker 80 rokov.

Narodil sa v Krupine a po absolvovaní zvolenského gymnázia nastúpil na České vysoké učení technické v Prahe, kde študoval rozhlasovú, filmovú a televíznu techniku. V roku 1958 ho prijali do Československej televízie v Bratislave ako pracovníka televíznej techniky a stál tak pri začiatkoch slovenského televízneho vysielania. Po dvoch rokoch, už ako vedúci zvukovej výroby, založil a viedol prvé štúdio pre elektronickú hudbu v Československu. V 60. rokoch začal spoločne s Iljom Zeljenkom experimentovať s konkrétnou hudbou, čo sa výrazne prejavilo napríklad vo filmoch *Slnko v sieti* či *Voda*

a práca, kde zvuková stopa poskladaná z ruchov pôsobivo dotvárala (aj za pomoci kontrapunktu) atmosféru jednotlivých scén.

V roku 1970 prestúpil v rámci televízie na miesto redaktora vo filmovom vysielaní a o päť rokov neskôr začal pôsobiť v hlavnej redakcii literárno-dramatického vysielania vo funkcii dramaturga celovečerných inscenácií. Slovenská televízia uviedla v jeho dramaturgii viac ako päťdesiat inscenácií, mnohé s jeho scenárom. Bol aj vedúcim vysielania zahraničných filmov z anglosaskej oblasti – túto funkciu dostal aj vďaka svojim jazykovým schopnostiam (ovláda nemčinu, angličtinu a ruštinu).

Ivan Stadtrucker patril aj medzi formotvorné osobnosti slovenskej filmovej teórie. V roku 1971 vydal knihu *Krásna tmy*, v ktorej sa sústreďuje primárne na film a odkláňa sa od ozrejmovania vzťahov s ostatnými umeleckými disciplínami. Ako pripomína publikácia *Dejiny slovenskej kinematografie*, vo svojej teórii Stadtrucker vyzdvihoval komunikačný reťazec, do ktorého vstupuje film okamžite po svojom vzniku, a skúmal rovnocenne všetky zložky od výroby až po distribúciu a projekciu v kinách. Tieto semiotikou ovplyvnené teórie preukazujú technické zameranie svojho tvorca, keďže ako jeden z prvých formoval technicko-exaktný prístup k interpretácii filmu a skúmal technológiu diela.

Dôležitá je aj Stadtruckerova pedagogická činnosť. Po svojej prednáške o elektronickej hudbe na svetovom kongrese v roku 1968 vo Florencii dostal od profesora Eatona ponuku prednášať na univerzite v Kansas City. V 70. rokoch začal prednášať na Vysokej škole múzických umení v Bratislave. Po získaní profesúry sa v roku 1997 stal prvým dekanom Fakulty masmediálnej komunikácie Univerzity Cyrila a Metoda v Trnave a o päť rokov neskôr dekanom Fakulty dramatických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici. Tu pôsobí doteraz ako vedúci katedry filmovej dramaturgie a scenáristiky.

Dodnes sa venuje aj literárnej činnosti. V 80. rokoch vydal niekoľko noviel, z ktorých najznámejšie sú *Belasý jantár* a *Chuť jablka*, a v roku 2010 krstil zbierku noviel *Lásky nemilovaných*. y

STANISLAV SZOMOLÁNYI

► **Pavla Rachelová** (absolventka audiovizuálnych štúdií na FTF VŠMU)

V januári oslávi osemdesiatku významný kameraman Stanislav Szomolányi – spolutvorca filmu *Slnko v sieti*, podľa ktorého sa volá slovenská národná filmová cena, a zakladateľ Ateliéru kameramanskej tvorby na FTF VŠMU v Bratislave.

Stanislav Szomolányi pochádza z Bánoviec nad Bebravou a v detstve prepadol spolu s dvojčaťom Jozefom záľube v modelovaní lietadiel. Uzavretejšieho a individualistického Stanislava zaujala aj fotografia, a tak sa prihlásil na Filmovú fakultu Akadémie múzických umení v Prahe. Uspel a v sedemnástich rokoch sa mu otvoril svet pražskej intelektuálnej bohémy. Bolo to čosi nové, nepoznané, plné inšpiratívnych podnetov.

Počas štúdia si najprv trúfal na populárno-vedecký film, až v neskorších ročníkoch začal pozvoľna uvažovať o hranom filme. O talente mladého

Szomolányiho pritom svedčí i to, že ho počas štúdiá prizval na spoluprácu aj jeden z pedagógov FAMU Václav Sklenář. Snímka *Krabica filmu* z roku 1958 sa dodnes pokladá za jedno z kmeňových diel pražskej školy.

Ako čerstvý absolvent FAMU nastúpil Szomolányi do Štúdiá krátkych filmov v Bratislave, kde vytvoril tvorivý tandem so Štefanom Uhróm. Nakrútili spolu tituly *Niekedy v novembri*, *Očami kamery* (spolurežiroval Štefan Kamenický) či *Poznačení tmou*. Táto spolupráca predznamenovala ich ďalšie, významnejšie spolupôsobenie, ktoré sa začalo hranou snímku *Slnko v sieti* (1962). Szomolányi už ako študent obdivoval poľského neorealistickeho fotografa Harwiga, ktorý pracoval s vyšším kontrastom. Ním aj talianskym neorealizmom sa mladý kameraman dal ovplyvniť a inšpirovať, chcel film oslobodiť od dovtedajších praktík: tvorivo, no pritom citlivo využíva svetlo a protisvetlo, pričom necítiť umelosť či divadelný spôsob sietenia, kladie dôraz na realistické kontúry ľudí i krajiny.

Po prelomovom *Slnku v sieti* nasledovala spolupráca s Uhróm na ďalších siedmich tituloch, medzi ktorými sú klenoty slovenskej kinematografie ako *Organ* (1964), *Panna zázračnica* (1966), *Tri dcéry* (1967) či *Pásla kone na betóne* (1982).

Szomolányi spolupracoval aj s inými režisérmi, spomeňme aspoň snímku *Krotká* (1967) so Stanislavom Barabášom, *Baladu o siedmich obesených* (1968) s Martinom Hollým, Solanovu rodinnú drámu *A pobežím až na kraj sveta* (1979) či *Neveru po slovensky* (1980) s Jurajom Jakubiskom. Každý z režisérov mal odlišnú tvorivú metódu, svojské umelecké videnie. No Szomolányi bol kameramansky flexibilný, dokázal sa prispôbiť rôznym požiadavkám. Pri jeho práci však vždy platilo, že má zmysel pre atmosféru príbehu a rozprávanie obrazom.

Šesťdesiate roky a československá nová vlna by bez Szomolányiho kameramanského príspevku boli značne ochudobnené či dokonca nemysliteľné. Tak to konštatuje filmový historik a kritik Richard Blech v publikácii *Kameraman Stanislav Szomolányi*. Súhlasíme s ním. y

PREDAJŇA Klapka.SK PONÚKA (výber): publikácia Kameraman Stanislav Szomolányi, DVD 3x Štefan Uher (*Slnko v sieti*, *Organ*, *Tri dcéry*), *Panna zázračnica*, *Pásla kone na betóne*, *Keby som mal pušku*, *A pobežím až na kraj sveta*

Všetko pre industrializáciu Slovenska

► Milan Černák

Filmové týždenníky ako žáner spravodajského filmu sú dnes vzácnosťou. Na Slovensku sa o ne vo svojich zbierkach stará Slovenský filmový ústav, ktorý ich v spolupráci s televíziou TA3 uvádza v jej programe. Vo Film.sk ich čitateľom približuje Milan Černák, ktorý pôsobil ako dramaturg a režisér Spravodajského filmu.

(Česko)Slovensko v záznamoch filmového týždenníka pred neuveriteľnými šesťdesiatimi rokmi. Alebo z opačného konca: desať rokov po skončení najväčšej vojny na území Európy, sedem rokov po Víťaznom februári, ktorý uzákonil na večné časy vedúcu úlohu komunistickej strany v spoločnosti (vtedy ešte nikto netušil, že to bude „len“ na 41 rokov), a dva roky po smrti generalissima Stalina i československého prezidenta Gottwalda.

Mená väčšiny autorov vtedajších žurnálov sú dnes namiesto titulkov vyryté na mramorových náhrobkoch na cintorínoch.

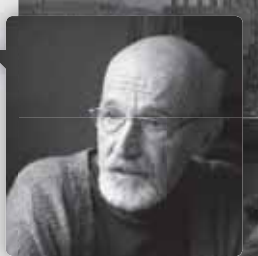
Boli to roky, keď cesta na sever Čiech trvala autom dvanásť hodín, na telefonické spojenie so Stropkovom sa čakalo aj pol dňa – a potom sa účastníci pre zlý technický stav siete ani nepočuli... Boli to roky, keď mäsiari mali mäso len na víkend a vtedy vo veľkých mestách zase chýbal chlieb, lebo sa všetci chceli zásobiť. Na banány sa nestálo v rade – neboli vôbec. Ani na Vianoce. To však nebolo v novinách ani v týždenníku (televízia bola ešte v predpôrodnom štádiu).

Boli to roky, keď štiplavý dym stúpajúci z komína novej fabriky znamenal pozitívny závan industrializácie agrárnej krajiny. A nielen u nás. Preto v maďarskom Sztálinvárosi (č. 1) „roľník zvyknutý na pálavu slnka zoznamuje sa s ohňom ocele v novej oceliarni“, hovoril nadnesene dobový komentátor. Aj „Oravčania si obľúbili pálavu“, pre zmenu v hutách v Třinci. Trebišovčan Pavol Šamaj prežíva v susednej Ostrave ako novovyučení baník „bohatý a radostný život“. A nové závody rastú ako huby po daždi a znamenajú prevrat na východe (cementáreň v Bystrom) i na Kysuciach (výroba guľkových ložísk, č. 9). Na Váhu budujú nové hydrocentrály v Hornej Strede (č. 4) a pri Trenčíne (č. 10). Filmoví spravodajcovia sa mali čo obracať, aby stihli zaznamenať všetky nové stavby, ktorých existencia mala aj pozitívne hodnoty, len keby neboli tak propagandisticky sprafanované.

Robotníci plnia plán a zasahujú aj do zahraničnej politiky. Pracujúci v Závadke vyzývajú svojich kolegov v Citroëne vo Francúzsku na spoločný boj proti remilitarizácii západného Nemecka (č. 2).

Športovci dostali lyže s umelou skĺznicou (č. 2), slovenskí vedci vyriešili problém výroby eferdrínu (č. 6).

Len smelo, súdruhovia, vyzýva Martin Gregor na otvorenú kritiku v hranej scéne v č. 1. A súdruh Inóczy (Ivan Krivosudský) to začne brať vážne, lenže rýchlo sa zháči. Pozrite si to. Možno vám to pripomenie čosi aktuálne... y

FILMOVÉ TÝŽDENNÍKY NA TA3 – JANUÁR 2015

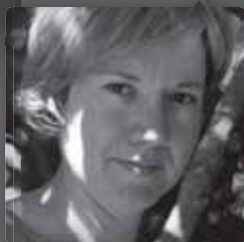
- 3. 1. – 13.30 hod. – Týždeň vo filme 1/1955 a 2/1955 (repríza 4. 1. o 15.30 hod.)
- 10. 1. – 13.30 hod. – Týždeň vo filme 3/1955 a 4/1955 (repríza 11. 1. o 15.30 hod.)
- 17. 1. – 13.30 hod. – Týždeň vo filme 5/1955 a 6/1955 (repríza 18. 1. o 15.30 hod.)
- 24. 1. – 13.30 hod. – Týždeň vo filme 7/1955 a 8/1955 (repríza 25. 1. o 15.30 hod.)
- 31. 1. – 13.30 hod. – Týždeň vo filme 9/1955 a 10/1955 (repríza 1. 2. o 15.30 hod.)

Zmena programu vyhradená!

Chlapčerstvo • Barracuda Movie

KINO LUMIÈRE
V JANUÁRI:

Malý filmový zázrak

odporúča
filmová publicistka
Kristína Kúdelová

Trocha znepokojená som sledovala novinové titulky a ohlasy na Facebooku, keď do Kín prišiel *Interstellar*. „Nolan nakrútil film roka! Už aj táto generácia má svoju 2001: Vesmírnu odyseu,“ písali. Neviem, nemáme trochu problém s krátkodobou aj dlhodobou pamäťou?

Som rada, že teraz, keď sa budú na všetkých stranách vyhlasovať filmové ceny a keď sa bude najviac hovoriť o filmoch, ktoré prišli do kín v októbri, novembri a decembri, Lumière pripomenie, že tento rok sme už jednu historickú chvíľu zažili. Pred niekoľkými mesiacmi, keď do kín prišlo *Chlapčerstvo*. Pretože to ani nebol film roka, ale malý filmový zázrak.

Poznamenala ho inteligencia Richarda Linklatera, jeho citlivosť, umelecký vkus, špeciálny názor na dobré herectvo a veľký rozprávačský aj režisérsky talent. Nápad, že za dvanásť rokov nakrúti s tým istým hercom film o dospievaní chlapca, znie možno prasto, ale zrkadlí sa v ňom, ako nenápadne naše dni plynú – a nakoniec uplynú, často aj bez toho, aby sme si uvedomili, aké krásne a veľké veci sa v nich diali.

Pamätám si, ako som sa rozplakala už vtedy, keď som o tomto projekte prvýkrát počula. Len tá predstava sama ma dojala... A výsledok potom ešte viac. Producentom síce taký nápad nedával na papieri veľký zmysel a neverili filmu, ktorý nemá zjavnú zápletku. Linklater však dokázal, že jeho ambíciou nebolo život dramatičovať a robiť ho príťažlivým. Jeho film mal byť – a aj je – spomienkou na život.

Chlapčerstvo malo premiéru na festivale Berlinale a Linklater zaň vtedy dostal cenu pre najlepšieho režiséra. A bol to len začiatok úspechov a chvál. Asi si ich aj musel nejako zaslúžiť, pretože šťastie mal po celý čas pri sebe a všetko mu bez problémov vyšlo. Napríklad výber chlapca v hlavnej úlohe: keďže v Amerike mu žiadny zákon neumožňoval podpísať s ním zmluvu na dvanásť rokov, musel sa spoľahnúť len na ústnu dohodu. A veriť, že sa s ním nič nestane. No a nielenže sa s ním počas celého nakrúcania nič nestalo, ale chlapec ešte aj film pochopil, výborne zahral a napokon aj sám svojou osobnosťou formoval.

Neberte, prosím, celú túto ódu ako čosi, čo je namierené proti *Interstellaru*, aj to je fajn film. Len si myslím, že po témy netreba vždy chodiť do vesmíru a že niekedy ani netreba skúmať človeka a jeho možnosti v historickom kontexte. Biť sa so sestrou, hádať sa s mamou, objaviť prvý pornočasopis, presťahovať sa, zmeniť školu, zaľúbiť sa, vidieť *Hviezdne vojny*, nájsť si hobby a začať myslieť – to, čo je v našich životoch naozaj veľké, býva napohľad neuveriteľne prosté. y

POZNÁMKA REDAKČIE:

Projekcie filmov z programu Kina Lumière sa až do druhej polovice januára konajú v kinosále SFÚ na Grösslingovej ulici 32.

KINO
LUMIÈREKINO
SLOVENSKÉHO
FILMOVÉHO
ÚSTAVU

ŠPÍTALSKA UL. 4 / BRATISLAVA

Kino Lumière – Kino Slovenského filmového ústavu / Špitálska 4, Bratislava► www.navstevnik.sk ► www.aic.sk/kinolumiere

Slovenský filmový ústav (SFÚ) ako prevádzkovateľ Kina Lumière si Vás dovoľuje informovať, že od 17. novembra 2014 až do druhej polovice januára 2015 prebiehajú v kine úpravy spojené s inštaláciou novej vzduchotechniky a elektrických rozvodov. V snahe zachovať plynulosť premietania sa vybrané projekcie od 17. novembra konajú v archívnej kinosále SFÚ v jeho sídlenej budove na Grösslingovej ul. č. 32.

Technické parametre archívnej kinosály SFÚ na Grösslingovej ul. č. 32: kapacita 26 miest • 4K projekcie • zvuk Dolby Digital (7.1)
Vstupné na projekcie v SFÚ: 3,00 €/2,00 €

2. 1.

Deti, r. J. Vojtek, SR/ČR, 2014, 100' (D) < **Slovenské kino** (16.00, SFÚ)

Noc nevesty, r. K. Kachyňa, Českos., 1967, 89' (~)

< **Filmotéka - Výročia osobností** (18.00, SFÚ)

Ida, r. P. Pawlikowski, Pol./Dán., 2013, 80' (D)

< **Európsky film roku 2014** (20.00, SFÚ)

3. 1.

Ida, r. P. Pawlikowski, Pol./Dán., 2013, 80' (D)

< **Európsky film roku 2014** (16.00, SFÚ)

Francoúzska spojka 2, r. J. Frankenheimer, USA, 1975, 106' (~)

< **Filmotéka - Výročia osobností** (18.00, SFÚ)

Comeback, r. M. Remo, SR, 2014, 85' (D) < **Slovenské kino** (20.30, SFÚ)

4. 1.

Comeback, r. M. Remo, SR, 2014, 85' (D) < **Slovenské kino** (16.00, SFÚ)

Organ, r. Š. Uher, Českos., 1964, 92' (~) < **Filmotéka - Výročia osobností**
 < **Slovenské kino** (18.00, SFÚ)

Nick Cave: 20 000 dní na Zemi, r. I. Forsyth, J. Pollard, VB, 2014, 95' +

Fongopolis, r. J. Kožuch, SR, 2013, 13' (D) (20.00, SFÚ)

5. 1.

Ida, r. P. Pawlikowski, Pol./Dán., 2013, 80' (D)

< **Európsky film roku 2014** (16.00, SFÚ)

Zločin a trest, pásmo filmov, Českos., 1952 – 1988, 101' (~)

< **Filmotéka - Kratasy z archívu - Slovenské kino** (18.00, SFÚ)

Nick Cave: 20 000 dní na Zemi, r. I. Forsyth, J. Pollard, VB, 2014, 95' +

Fongopolis, r. J. Kožuch, SR, 2013, 13' (D) (20.00, SFÚ)

6. 1.

Opri rebřík o nebo, r. J. Ševčíková, ČR, 2014, 100' (D) (16.00, SFÚ)

Život a doba sudcu Roya Beana, r. J. Huston, USA, 1972, 110' (~)

< **Filmotéka - Výročia osobností** (18.00, SFÚ)

Ida, r. P. Pawlikowski, Pol./Dán., 2013, 80' (D)

< **Európsky film roku 2014** (20.00, SFÚ)

7. 1.

Opri rebřík o nebo, r. J. Ševčíková, ČR, 2014, 100' (D) (16.00, SFÚ)

Výbušina, r. J. A. de la Loma, Špan./Mex., 1984, 97' (~)

< **Filmotéka - Výročia osobností** (18.00, SFÚ)

Biely Boh, r. K. Mundruczová, Mad./Nem./Švéd., 2014, 119' + **Nina**, r. V. Obertová,

M. Čopíková, SR, 2014, 17' (D) (20.00, SFÚ)

8. 1.

Biely Boh, r. K. Mundruczová, Mad./Nem./Švéd., 2014, 119' + **Nina**, r. V. Obertová,

M. Čopíková, SR, 2014, 17' (D) (16.00, SFÚ)

Dni vzrušenia a smiechu, r. R. Youngson, USA, 1961, 91' (~)

< **Filmotéka - Double Bill / Zabávajte sa, prosím!** (18.30, SFÚ)

Ťažký deň, r. R. Lester, VB, 1964, 90' (D) (20.30, SFÚ)

9. 1.

Ťažký deň, r. R. Lester, VB, 1964, 90' (D) (16.00, SFÚ)

Nemý film, r. M. Brooks, USA, 1976, 83' (~)

< **Filmotéka - Double Bill / Zabávajte sa, prosím!** (18.00, SFÚ)

8 ½, r. F. Fellini, Tal./Fran., 1963, 138' (D) (19.30, SFÚ)

10. 1.

Ida, r. P. Pawlikowski, Pol./Dán., 2013, 80' (D)

< **Európsky film roku 2014** (17.00, SFÚ)

Farma zvierat, r. J. Batchelor, J. Halas, VB, 1954, 70' (~)

< **Filmotéka - Výročia osobností** (18.30, SFÚ)

Salto Mortale, r. A. Žigová, SR/USA, 2014, 74' (D)

< **Slovenské kino** (20.30, SFÚ)

11. 1.

Salto Mortale, r. A. Žigová, SR/USA, 2014, 74' (D)

< **Slovenské kino** (17.00, SFÚ)

Šiesta veta, r. Š. Uher, Českos., 1986, 90' (~)

< **Filmotéka - Výročia osobností - Slovenské kino** (18.30, SFÚ)

Rozbitý svet, r. R. Norris, VB, 2012, 90' (D) (20.30, SFÚ)

12. 1.

Salto Mortale, r. A. Žigová, SR/USA, 2014, 74' (D) < **Slovenské kino** (17.00, SFÚ)

Kačacia sezóna, r. F. Eimbocke, Mex., 2004, 87' (~) < **Filmotéka** (18.30, SFÚ)

Jimmy P, r. A. Desplechin, Fran./USA, 2013, 117' (D) (20.15, SFÚ)

13. 1.

Vlna vs. breh, r. M. Štrba, SR/ČR, 2014, 88' (D) < **Slovenské kino** (17.00, SFÚ)

Něžný barbar, r. P. Koliha, Českos., 1989, 87' (~)

< **Filmotéka - Výročia osobností** (18.30, SFÚ)

Jimmy P, r. A. Desplechin, Fran./USA, 2013, 117' (D) (20.15, SFÚ)

14. 1.

Biely Boh, r. K. Mundruczová, Mad./Nem./Švéd., 2014, 119' + **Nina**, r. V. Obertová,

M. Čopíková, SR, 2014, 17' (D) (16.00, SFÚ)

Pomocník, r. Z. Záhon, Českos., 1981, 91' (~)

< **Filmotéka - Výročia osobností - Slovenské kino** (18.30, SFÚ)

Vlna vs. breh, r. M. Štrba, SR/ČR, 2014, 88' (D) < **Slovenské kino** (20.30, SFÚ)

15. 1.

Ida, r. P. Pawlikowski, Pol./Dán., 2013, 80' (D)

< **Európsky film roku 2014** (17.00, SFÚ)

Statočný zloděj, r. J. Lacko, Českos., 1958, 71' (~)

< **Filmotéka - Výročia osobností - Slovenské kino** (18.30, SFÚ)

Opri rebřík o nebo, r. J. Ševčíková, ČR, 2014, 100' (D) (20.00, SFÚ)

16. 1.

Ida, r. P. Pawlikowski, Pol./Dán., 2013, 80' (D)

< **Európsky film roku 2014** (16.00, SFÚ)

Rím, r. F. Fellini, Tal./Fran., 1972, 101' (~)

< **Filmotéka - Výročia osobností** (18.00, SFÚ)

Salto Mortale, r. A. Žigová, SR/USA, 2014, 74' (D)

< **Slovenské kino** (20.00, SFÚ)

17. 1.

Ida, r. P. Pawlikowski, Pol./Dán., 2013, 80' (D)

< **Európsky film roku 2014** (16.00, SFÚ)

Kto sa bojí Virginie Woolfovej?, r. M. Nichols, USA, 1966, 133' (~)

< **Filmotéka - Hommage** (18.00, SFÚ)

Vlna vs. breh, r. M. Štrba, SR/ČR, 2014, 88' (D) < **Slovenské kino** (20.30, SFÚ)

18. 1.

V tichu, r. Z. Jiráský, SR/ČR, 2014, 84' (D) < **Slovenské kino** (17.00, SFÚ)

Naši pred bránami, r. L. Filan, Českos., 1970, 87' (~) < **Filmotéka**

< **Výročia osobností** < **Slovenské kino** (18.30, SFÚ)

Nick Cave: 20 000 dní na Zemi, r. I. Forsyth, J. Pollard, VB, 2014, 95' +

Fongopolis, r. J. Kozuch, SR, 2013, 13' (D) (20.30, SFÚ)

19. 1.

Ťažký deň, r. R. Lester, VB, 1964, 90' (D) (17.00, SFÚ)

Zločin a trest, pásmo filmov, SR, 1952 – 1988, 101' (~) < **Filmotéka**

< **Kratasy z archívu** < **Slovenské kino** (18.30, SFÚ)

V tichu, r. Z. Jiráský, SR/ČR, 2014, 84' (D) < **Slovenské kino** (20.30, SFÚ)

20. 1.

Ida, r. P. Pawlikowski, Pol./Dán., 2013, 80' (D)

< **Európsky film roku 2014** (17.00, SFÚ)

Jerguš Lapin, r. J. Medved', Českos., 1960, 80' (~)

< **Filmotéka** < **Výročia osobností** < **Slovenské kino** (18.30, SFÚ)

Comeback, r. M. Remo, SR, 2014, 85' (D) < **Slovenské kino** (20.30, SFÚ)

► (ZMENA PROGRAMU VYHRADENÁ!)

POZN.: (~) - projekcia z 35 mm kópie /
(D) - digitálne projekcie / (v) - blu-ray projekcie

Digitalizáciu Kina Lumière finančne podporil Audiovizuálny fond
v rámci komplexného projektu, realizovaného vďaka finančnej podpore
predsedu vlády Slovenskej republiky.

JANUÁR 2015

1. 1. 1965 **Ivan Finta** – kameraman
2. 1. 1940 **Marcela Plítková** – režisérka dokumentárnych filmov
2. 1. 1965 **Roman Petrenko** – režisér
3. 1. 1930 **Dobroslava Nováková** – herečka (zomrela 17. 6. 1997)
11. 1. 1925 **Ernest Štric** – filmový teoretik, dramatik, pedagóg (zomrel 7. 5. 1993)
14. 1. 1935 **Stanislav Szomolányi** – kameraman
16. 1. 1910 **Štefan Winkler** – herec (zomrel 24. 12. 1973)
16. 1. 1935 **Jaroslav Ďuríček** – herec
17. 1. 1920 **Arnošt Šebesta** – herec (zomrel október 1980)
18. 1. 1920 **Mária Hájková** – herečka (zomrela 28. 5. 1989)
19. 1. 1935 **Martin Petrenko** – herec, televízny režisér
20. 1. 1930 **Milan K. Némethy** – zvukový majster
22. 1. 1925 **Andrej Vandlík** – herec (zomrel 17. 1. 1985)
22. 1. 1935 **Ivan Stadtrucker** – dramaturg, scenárista
22. 1. 1940 **Peter Jaroš** – spisovateľ, scenárista
27. 1. 1900 **Hana Melíčková** – herečka (zomrela 7. 1. 1978)
27. 1. 1925 **Ludovít Filan** – scenárista, režisér (zomrel 2. 4. 2000)
27. 1. 1935 **Ladislav Stritz** – kameraman
29. 1. 1945 **Lubomír Štecko** – režisér dokumentárnych filmov
31. 1. 1920 **Edgar Schmied** – kostýmový výtvarník (zomrel 20. 6. 2007)

zdroj: Kalendár filmových výročí 2015 ▪ Interná publikácia Slovenského filmového ústavu (SFÚ)

► zostavila **Renáta Šmatláková**

Creative Europe Desk Slovensko informuje

Creative
Europe

Začiatkom decembra boli publikované výsledky Výzvy EAC/S28/2013, automatická podpora kinodistribúcie. Slovenské distribučné spoločnosti v nej získali celkovú podporu vo výške 210 520 eur (ASFK 40 693 eur, Continental film 77 270 eur, Film Europe 20 892 eur, Garfield film 13 435 eur, ITA agentúra 5 423 eur a Magic Box Slovakia 52 807 eur). Podporu je nevyhnutné investovať buď do distribučných nákladov európskych ne-národných filmov (PaA náklady alebo MG), alebo do koprodukčných projektov.

Všetky slovenské spoločnosti vo všetkých výzvach podprogramu MEDIA získali v roku 2014 celkovo 617 074 eur (ide o sumu bez údajov o výške podpory z Europa Cinemas). Všetkým spoločnostiam srdečne blahoželáme!

Aktuálne uzávierky:

- 13. januára má prvú uzávierku Výzva EACEA/24/14, podpora uvádzania európskych audiovizuálnych diel v TV programoch,
- 15. januára má prvú uzávierku Výzva EACEA/17/14, podpora vývoja jednotlivých projektov,
- 5. februára má uzávierku Výzva EACEA/18/14, podpora vývoja balíkov projektov.

► vs

Visegrad Animation Forum

Tvorcovia krátkych animovaných filmov a animovaných TV seriálov môžu do 8. februára prihlásiť svoje projekty na Visegrad Animation Forum, ktoré sa koná pod záštitou festivalu AniFilm v Třeboni v Česku v dňoch 6. až 8. mája 2015. Deť sa vybraných projektov sa bude môcť predstaviť pred potenciálnymi koprodukčnými partnermi. Najlepší projekt TV seriálu získa Cenu Českej televízie – medzinárodného televízneho experta ako tútora projektu. Tvorca najlepšieho projektu krátkeho animovaného filmu získa 2 000 eur na ďalší vývoj projektu. Fórum organizuje Asociácia animovaného filmu (ASAF) v spolupráci s festivalom AniFilm, Asociáciou producentov poľskej animácie (SPPA), Asociáciou producentov animovaných filmov Slovensko (APAF), so Slovinskou asociáciou animovaného filmu (DSAF) a s MOME Budapešť. Viac informácií získate na stránke www.visegradanimation.com a prihlásiť sa môžete na <http://vp.eventival.eu/anifilm/2015>.

► red

Vyšiel nový Kino-Ikon

Časopis pre vedu o filme a pohyblivom obraze *Kino-Ikon* v novom vydaní 2/2014 pokračuje v téme predošlého čísla, keď o SNP píše filmová historička Eva Filová v sekcii Studium. Ústrednou témou čísla je však Štvrtstoročie osamostatňovania: slovenská kinematografia po roku 1989. Nový *Kino-Ikon* upriamil pozornosť aj na dokumentárne portrétovanie žien v cykloch *Slovenské kino* a *Prvá* cez rozhovor so Zuzanou Liovou a s Alexandrou Gojdičovou, aj cez rubriku Dvojdotyk. V časti Za okrajom približuje časopis zaujímavý návrh z roku 1967, ktorý bol snahou o prestahovanie MFF Karlove Vary do Vysokých Tatier. Nové číslo *Kino-Ikonu* uzatvára rubrika Filmové a literárne reflexie a za ňou nasleduje ďalšie vydanie kritického občasnika študentov filmovej vedy *Frame*.

► zs

Akcia Film.sk má výhercov

Pri príležitosti 15. výročia mesačníka *Film.sk* sme vyhlásili akciu, v ktorej pätnásti vyžrebovaní čitatelia mohli získať predplatné časopisu na rok 2015. Do akcie sa prihlásilo 74 záujemcov. Ďakujeme všetkým, ktorí sa do nej zapojili. V redakcii sme napokon vyžrebovali týchto pätnásť výhercov: Peter Šolto, Michaela Jeleneková, Simona Šípková, Pavla Rachelová, Anna Boríková, Marek Pobuda, Martin Frimmer, Lucia Gažíková, Magdaléna Zupková, Richard Kolman, Dalibor Státník, Roman Tarina, Michal Kondrla, Veronika Matisová, Anna Valčáková. Blahoželáme!

► red

► www.csfilm.cz, www.filmpost.cz

Televízia českých a slovenských filmov
Slovenské pondelky 2015

5. január 2015

20.00 ► *Galoše štastia*, r. J. Herz, 1986, 90 min.

12. január 2015

20.00 ► *Sedem jednou ranou*, r. D. Trančík, 1988, 88 min.

19. január 2015

20.00 ► *Prípád Barnabáš Kos*, r. P. Solan, 1964, 90 min.

26. január 2015

20.00 ► *Génius*, r. Š. Uher, 1969, 80 min.

Zmena programu vyhradená!

► Anglické DVD vydanie filmu *Vtáčkovia, siroty a blázni* Juraja Jakubiska (1969) sa dostalo do rebríčka 25 najlepších DVD a blu-ray diskov za rok 2014, ktorý zostavil prestížny anglický filmový magazín *Little White Lies*. Titul *Vtáčkovia, siroty a blázni* vyšiel vlni v júni v anglickom vydavateľstve Second Run, s ktorým spolupracuje Slovenský filmový ústav. V rebríčku sa toto DVD umiestnilo na 24. priečke.

► Film *V tichu* režiséra Zdeňka Jiráského ocenili ako najlepší nečínsky film na 6. filmovom festivale Europe China Image Film Festival, ktorý prebiehal od 18. do 25. novembra. Snímka, na ktorej sa koprodukčne podieľal Slovenský filmový ústav, získala aj tri hlavné ocenenia – za najlepší film, réžiu a scenár – na 7. ročníku Filmového festivalu v Kosove, ktorý sa konal v dňoch 17. až 21. novembra.

► Dňa 29. novembra 2014 zomrel vo veku 66 rokov slovenský ilustrátor, maliar a grafik Svetozár Mydlo. Oceňovaný ilustrátor, ktorý je známy hlavne svojou tvorbou pre detskú literatúru, sa dostal aj k filmu. Vytvoril výtvarné návrhy pre animované rozprávky *Mravčienka*, *Žiačik Sováček* a *číslielka*, *Žiačik Sováček* a *zvonček*, *Žiačik Sováček trénuje* a spolupracoval aj na filme Dušana Hanáka *Ja milujem, ty miluješ*.

► Dokumentárny film Pavla Barabáša *Stopy na hrebeni* ocenili na festivale Banskó Film Fest v Bulharsku (25. – 29. 11.) cenou za kompletnú realizáciu v extrémnych podmienkach. Dokument získal aj druhé miesto v kategórii horolezecký a horský film na 12. ročníku Medzinárodného festivalu outdoorových filmov, ktorý sa konal v 41 mestách Česka, Slovenska a Ruska od októbra do decembra 2014. Na tomto najvýznamnejšom festivale outdoorových filmov v Česku a na Slovensku uspel aj film *Slepá dôvera* režiséra a kameramana Rastislava Hatiara. Získal tam Grand Prix a Cenu televízie Noe.

► Česká divadelná vedkyňa, organizátorka koncertov, scenáristka, producentka, šéfká Českého centra v Bratislave a významná osobnosť kultúry Lenka Zogatová zomrela v pondelok 1. decembra 2014 vo veku 58 rokov.

► Dokumentárny film *Hviezda* režiséra Andreja Kolenčíka získal cenu Best Theatrical Performance na slovinskom festivale Luksuz, ktorý sa konal v dňoch 5. a 6. decembra v meste Krško.

► V sobotu 20. decembra mal v historickej budove SND v Bratislave slávnostnú premiéru celovečerný dokumentárny film Martina Šulíka *Milan Čorba*. Koproducentom snímky je aj Slovenský filmový ústav.

► ZS

NAJPREDAVANEJŠIE PUBLIKÁCIE A DVD NOSIČE V PREDAJNI SFÚ ► DECEMBER 2014

► PUBLIKÁCIE

1. **Pavel Branko: Úklady jazyka** (MilaniuM v spolupráci so SFÚ, Dunajská Lužná)
2. **Cinepur č. 95/2014, téma: Proměny dokumentu** (Sdružení přátel Cinepuru, Praha)
3. **A. A. Tarkovskij: Krása je symbolem pravdy** (Camera obscura, Příbram)

► AUDIOVIZUÁLNE NOSIČE

1. **DVD Obrazy starého sveta** (SFÚ, Bratislava)
2. **DVD Zlatá kolekcia slovenských rozprávok** (SFÚ v spolupráci s denníkom Sme, Bratislava)
3. **DVD Sladký čas Kalimagdory** (SFÚ, Bratislava)

Predajňa SFÚ Klapka.sk (Grösslingová 43) ponúka v januári tieto akcie:

1. Ak si v predajni kúpite januárové číslo Film.sk, dostanete k nemu 2. vydanie **DVD Sladké starosti**.
2. Decembrové akciové ceny na vybrané tituly SFÚ budú v predajni Klapka.sk platiť aj v januári 2015.

NAJNAVŠTEVOVANEJŠIE FILMY V KINE LUMIÈRE ► NOVEMBER 2014

1. **Opri rebrík o nebo** (r. Jana Ševčíková, Česko, 2014, ASFK)
2. **Whiplash** (r. Damien Chazelle, USA, 2014, MFF Bratislava)
3. **Chlapci a Guillaume, k stolu!** (r. Guillaume Gallienne, Francúzsko, 2013, MFF Bratislava)
4. **Křížová cesta** (r. Dietrich Brüggemann, Nemecko, 2014, MFF Bratislava)
5. **Mami!** (r. Xavier Dolan, Kanada, 2014, ASFK)